

Concept visie Recreatiegebieden

Alkmaardermeer- en Uitgeestermeer

*“natuur en recreatie in
Hollandse landschappen”*

recreatieschap
alkmaarder- en
uitgeestermeer

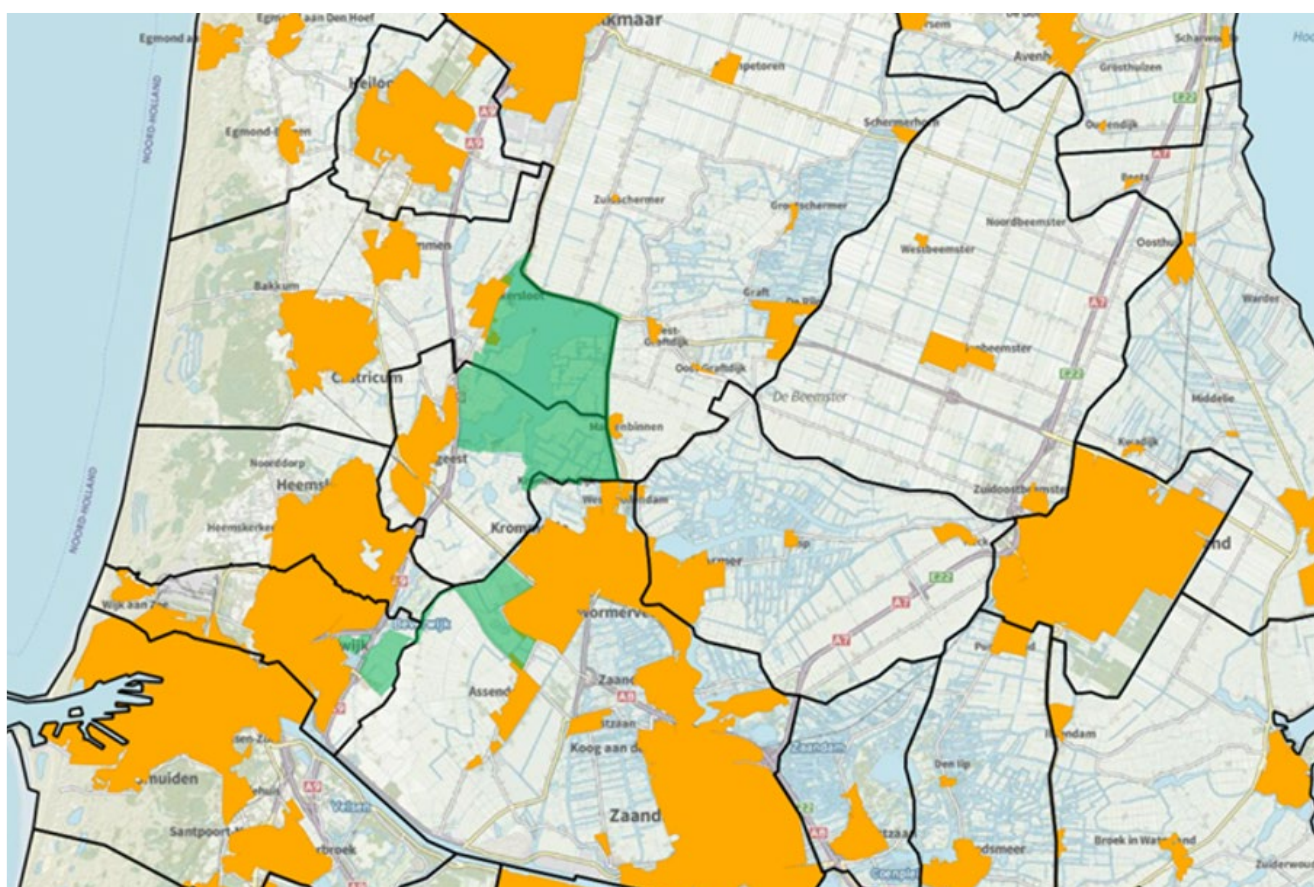
projectteam Recreatieschap Alkmaarder- En Uitgeestermeer
CONCEPT 17 november 2020

Inhoud

5-minutenversie visie RAUM	4
1. Inleiding	8
2. Aanleiding	12
3. Trends	16
4. Ruimtelijke ontwikkeling omgeving	20
5. Ambities	26
6. Ontwikkelingen en gebiedskeuzes	30
7. Deelgebieden	36
8. Leidraad voor uitvoering	44

BIJLAGEN

1. Karakteristiek van het gebied	50
2. Bestaand gebruik	56
3. Bestaand beleid	60
4. Swipocratie	64

Afbeelding 1: het plangebied voor de visie (groen) ten opzichte van omliggende dorpen en steden (oranje). Het plangebied bestaat uit het Alkmaarder- en Uitgeestermeer en de ten zuiden ervan gelegen nieuwe recreatiegebieden Aagtenpark, De Buitenlanden en De Omzoom.

5-minutenversie Visie RAUM

Toekomstbeeld

Tussen Amsterdam en Alkmaar en tussen de Noordzeekust en het IJsselmeer, ligt een prachtig natuur- en recreatiegebied Alkmaarder- en Uitgeestermeer (RAUM). Bekend bij inwoners uit de omgeving en bij watersporters en recreanten uit Noord-Holland. Het recreatieschap heeft als toekomstbeeld het prachtige en zeer diverse open landschap verder te versterken, zoals gevormd door Oer-IJ, Zeedijken, veenweide en Stelling van Amsterdam. Daarbij zetten we sterk in op natuurwaarden en weidevogels. In de buurt van de woonkernen komen kleine uitbreidingen voor recreatie en toerisme. Samen met gemeenten hebben we dat in een visie vastgelegd. Diverse belangengroepen, ondernemers en belangstellenden uit het gebied hebben meegedacht.

Mereengebied en Zeedijkengebied

Het plangebied bestaat uit het Alkmaarder- en Uitgeestermeer en omliggend land en de ten zuiden ervan gelegen nieuwe recreatiegebieden Aagtenpark, De Buitenlanden en De Omzoom. De laatstgenoemde drie liggen ten zuiden van het meer in een 'Zeedijkengebied'.

Doel van de visie

Het doel van de visie is het natuur- en recreatiegebied in samenhang te versterken, als groene uitloopegebieden voor de inwoners van de omliggende dorpen en steden en met activiteiten gericht op de regio. De kwaliteit van zowel de natuur- recreatiegebieden (inclusief waterkwaliteit) wordt verhoogd en de ontwikkeling van landschap, natuur, recreatie en routes krijgt vorm als een in elkaar overlopend geheel. De visie legt de hoofdlijnen voor thema's en voor behoud en ontwikkeling van het gebied vast, uitgesplitst in deelgebieden met eigen accenten. De visie is tevens een kader voor hernieuwde promotie van het gebied.

Uitvoering

De visie dient als kader voor bestaande en nieuwe ontwikkelingen. Zo geven bestaande lopende projecten al uitvoering aan deze visie. Nieuwe eigen initiatieven of die van derden worden getoetst aan de visie. De vaststelling van de visie leidt niet tot financiële consequenties. Een aantal ontwikkelingen pakt het recreatieschap actief op aan de hand van een uitvoeringsprogramma (opstellen in 2021). In dat plan worden diverse projecten voor behoud en ontwikkeling concreet beschreven en verder uitgewerkt in stappen, waaronder de financiële haalbaarheid. Met een uitvoeringsprogramma inclusief middelen kunnen sneller de doelen bereikt worden. De visie dient als kader voor de onderbouwing van eventuele subsidieaanvragen.

Behoud en ontwikkeling voor natuur en recreatie

De visie is een actueel kader voor (ruimtelijke) keuzes en uitwerkingen om het gebied te beschermen en benutten. De visie beschrijft de hoofdlijnen voor behoud en ontwikkeling van het gebied voor natuur en recreatie voor de komende 10 jaar. Daarbij is voortgebouwd op de vorige visie (2008) en aangesloten op actuele lokale en regionale beleidsplannen. Ook groeien we mee met veranderende doelgroepen en recreatieve trends. De beleidslijnen zijn samengebracht en vertaald naar een actueel ontwikkelbeeld per deelgebied. Omdat het gebied op veel vlakken waardevol is, wordt met zones gewerkt. Dit maakt duidelijk waar ruimte is voor ontwikkeling van natuurwaarden en biodiversiteit (behoud en bescherming) en waar passende recreatieve vernieuwing of verandering mogelijk is.

Uitgeestermeer gezien vanuit het westen (bron: provincie Noord-Holland)

Recreatief-toeristisch potentieel

Het recreatief-toeristisch potentieel van het RAUM en omstreken is groot. RAUM is omringd door en onderdeel van kenmerkende Noord-Hollandse landschappen. Deze hebben bijna allemaal een beschermde cultuurhistorische, landschappelijke of ecologische status. Belangrijke provinciale kaders (Omgevingsvisie en Verordening 2020) zijn Natuur Netwerk Nederland, Bijzonder Provinciaal Landschap, Werelderfgoed en de provinciale leidraad landschap & cultuurhistorie.

De ontwikkeling van het RAUM is opgehangen aan die kwaliteiten van beschermde landschappen, natuur, water, cultuurhistorie en verhalen over het ontstaan van het landschap. Bijvoorbeeld rondom het intomen van het “IJ” (zeedijken, afdammingen Busch en Dam en Nieuwendijk, “De Kil” als restant van het Oer-IJ als waterverbinding en voormalig Wijkermeer) en de robuuste doorlopende structuren van de Ijdijken en de forten van de Stelling van Amsterdam.

Doelgroepen

Er zijn drie bezoekersdoelgroepen. Primair de inwoners uit de omliggende gemeenten als lokale gebruikers, (toenemend) de inwoners uit de regio en voor een beperkt deel ook toeristen uit de omringende historische steden. Met Alkmaar is een sterkere waterrelatie wenselijk.

De Metropoolregio Amsterdam (MRA) stroomt over van toeristen; de Zaanse Schans profiteert mee: 2 miljoen bezoekers per jaar. Deze verbinding kan in beperkte mate doorgetrokken worden, bijvoorbeeld door meer verblijf in RAUM te bieden, met van daaruit bezoek aan de Zaanse Schans en Amsterdam, Zaanstad en Haarlem. En vice versa kan RAUM meer opgenomen worden in arrangementen in de ruimere MRA.

We gaan het recreatiegebied meer promoten samen met ondernemers en gemeenten en daarbij bijdragen aan een aantrekkelijke leefomgevingen aan de lokale economie (bestedingen). De toeristische wisselwerking met de grote steden zal daarbij in balans moeten blijven met draagkracht van de omgeving (inwoners, natuur, erfgoed).

Zes deelgebieden

De visie is vertaald naar zes deelgebieden: het meer zelf, het omliggend historisch veenweidelandschap en drie recreatieve ontwikkelzones rondom het meer, met eigen accenten voor versterking van toeristisch-recreatieve functies. Het zesde deelgebied omvat de drie recreatiegebieden De Buitenlanden, Aagtenpark en De Omzoom.

De meren

De meren zijn belangrijk voor de pleziervaart en watersport en verbinden omliggende dorpen en steden en jachthavens. De havens en trekpleisters aan de oevers krijgen meer recreatieve bestemmingen, zodat ze elkaar versterken. De overlast van waterplanten wordt aangepakt en tegelijk komt er meer biodiversiteit in het meer en natuurrijke oevers. Er komen extra routes om rondjes te varen en van de fraaie omgeving en rust te genieten. Ook komt er meer ruimte voor waterplezier zoals suppen en surfen en oeverrecreatie, bijvoorbeeld bij Akersloot.

Veenweidegebieden

De prachtige omliggende veenweidegebieden worden behouden. Het is een cultuurhistorisch belangrijk en vrijwel onaangetast middeleeuws landschap. Dit fraaie open gebied fungeert als tegenhanger van het dichte stedelijke gebied, met kwaliteiten als rust en ruimte. Er komt geen verdere verdichting van het gebied, de natuur staat centraal. Door het gebied liggen routes voor fietsen, wandelen, fluistervaren en kano's. We onderzoeken de haalbaarheid van de aanleg van een aantal ontbrekende schakels tussen fietsroutes, wandelroutes (inclusief boerenlandpaden) en kanoroutes en eventueel ruiterspaden.

Watergebied Uitgeest

Het recreatiegebied bij Uitgeest maken we nog aantrekkelijker en diverser voor water- en landrecreatie. Ook zijn en komen er publiekstrekkingen, zodat meer mensen dit gebied gebruiken. In voorbereiding zijn plannen voor nieuwe horeca en een trailerhelling. Voorbeelden om te onderzoeken zijn een klim- of trimparcours, uitkijktoren en een recreatieboerderij. Op enkele plekken komen kleinschalige overnachtingsmogelijkheden op en langs het water. Erfgoedpark De Hoop is het centrale punt in dit toeristisch gebied, startpunt voor routes en ruimte voor kleinschalige evenementen. Bij ontwikkelingen leggen we het accent op cultuurhistorische thema's zoals Oer-IJ, walvisvaart, Cornelis Corneliszoon en Stelling van Amsterdam.

Watergebied Akersloot

De verbinding tussen Akersloot en het meer willen we versterken. De oeverzone krijgt een meer recreatieve invulling, met zwemgelegenheid, wandelen en eventueel verbreed gebruik jachthavens. Ook de omgeving van de pont en strekdam zijn interessant om verder te ontwikkelen voor horeca aan het water en routes. Bij De Hoorne komen een zwemlocatie, speelbos, amfitheater en natuurvriendelijke oever. Indien de hoge natuurwaarden het toelaten komen hier mogelijk op een later moment nieuwe horeca en ruimte voor (sportieve) activiteiten.

Watergebied Markervaart

De zone Markervaart verbindt kleinschalige ontwikkelingen van waterrecreatie en bezoeken van cultuurhistorisch bijzonder plekken. Er zijn diverse bestemmingen en pleisterplaatsen langs het water: De Woudhaven, pont en stolpendorp De Woude en fort Markenbinnen.

Bij 'De Woudhaven' komen recreatieve oevers en horeca en overnachtingsmogelijkheden. In het gebied zijn startpunten voor routes, waaronder het wandelrondje over het eiland Westwouderpolder. Bijzonder hier is het gebied Deilings, voor snelvaren en waterskiën. In de toekomst willen we de koers verleggen naar elektrisch aangedreven (stille) vaartuigen.

De Woude en een deel van de Westwouderpolder en Markervaart, gezien vanuit het zuiden (bron: dewoude.net)

Aagtenpark, De Buitenlanden en De Omzoom

De nieuwe recreatiegebieden Aagtenpark, De Buitenlanden en De Omzoom vormen samen met de golfbaan een groene ooststrand voor Beverwijk, Heemskerk en Assendelft. Via de historische IJdijken is dit gebied verbonden met De Meren. Centraal door het gebied loopt De Kil, een restant van het Oer-IJ. De inzet is de Kil beter zichtbaar en breder te maken en geschikt te maken als kanoroute.

De drie gebieden zijn poorten naar het buitengebied, met verbeterde toegangen en meer uitstraling en beschutting. De gebieden worden verder ontwikkeld met een diversiteit aan recreatief gebruik, met ruimte voor initiatieven van inwoners of bedrijven die bijdragen aan de levendigheid van het gebied.

De drie gebieden worden met routes beter aangesloten op het omliggend gebied. De eventuele aanleg van een provinciale weg (later rijksweg) tussen de A8-A9 is hier een grote ingreep in het landschap, waarbij instandhouding of aanleg van hoogwaardige noord-zuid routes voor fietsers, wandelaars en kanoërs een voorwaarde zijn.

1. Inleiding

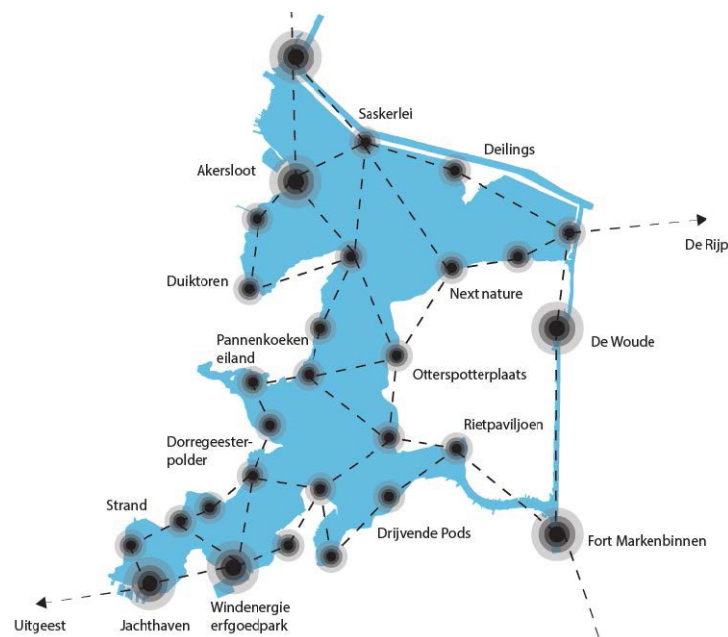
Tussen Amsterdam en Alkmaar en tussen de Noordzeekust en het IJsselmeer, ligt een prachtig natuur- en recreatiegebied rondom een groot meer. Het Alkmaarder- en Uitgeestermeer en de gebieden Aagtenpark, De Buitenlanden en De Omzoom. Bekend bij inwoners van de omliggende steden en dorpen en watersporters en recreanten uit Noord-Holland.

→ Voor een uitgebreide karakteristiek van het gebied zie bijlage 1.

→ Het **plangebied** Alkmaarder- en Uitgeestermeer en bijbehorende gebieden De Buitenlanden, Aagtenpark en de Omzoom zijn weergegeven op afbeelding 1 en in hoofdstuk 7.

Het **recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer**¹ staat voor belangrijke uitdagingen. Hoe zorgen we er voor dat onze recreatie- en natuurgebieden blijven aansluiten bij de wensen en behoeften van het groeiend aantal inwoners van de regio en daarbuiten? Hoe bieden we een aantrekkelijk alternatief voor de kust? Hoe zorgen we er voor dat de recreatiemogelijkheden, de natuurwaarden en de biodiversiteit in het gebied zich verder kunnen ontwikkelen? En hoe dragen we bij aan het halen van klimaat- en duurzaamheidsdoelstellingen en leveren we een bijdrage aan de regionale economie?

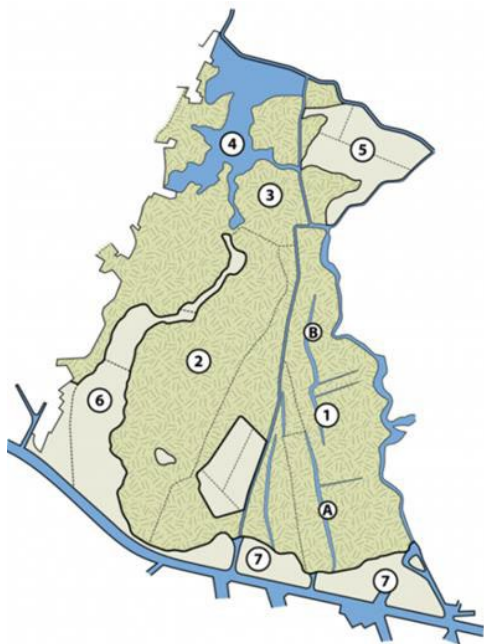
Deze visie biedt een bijdrage aan de beantwoording op deze vragen en vormt een nieuwe basis voor (ruimtelijke) keuzes en uitwerkingen. Als aftrap voor de visie, om de potenties van recreatiegebied Alkmaarder- en Uitgeestermeer te tonen, is **inspiratiedocument 'één met natuur'** opgesteld (2018). Daarin wordt het gebied benaderd als een netwerk van recreatieve 'hubs' met allerlei mogelijke verbindingen. In de schets hiernaast zijn ter inspiratie voorbeelden genoemd. Per hub zijn er één of meerdere gebruiksfuncties of thema's. Dit sluit aan bij aanbevelingen over zonering en focus op specifieke doelgroepen. De verdere ontwikkeling van het gebied met diverse natuurdoelen en recreatiedoelen is waardevol voor huidige en toekomstige generaties, inclusief duurzaam beheer en enkele nieuwe vormen van exploitatie.

Netwerk van belevingen; kaart uit inspiratiedocument 'één met natuur' (2018)

De ontwikkelruimte in het gebied is beperkt. Er is ook geen doel tot forse uitbreidingen, de visie is gericht op kwaliteitsverbetering en op enkele plekken ondersteunende verruiming van recreatief gebruik, passend bij de lokale natuurdoelen. Het recreatiegebied en toeristisch-recreatief 'product' worden niet benaderd op basis van lineaire groei, maar beschouwd als een 'ecosysteem'. De kwaliteiten en voorzieningen zijn afhankelijk van elkaar om te overleven; evenwicht in plaats van maximalisatie.

¹ Het Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer wordt veelal afgekort als RAUM. In deze visie wordt de afkorting RAUM gebruikt om het gebied aan te duiden waarop de visie betrekking heeft: het gebied dat het schap beheert als recreatiegebied (als eigenaar of andere grondgebruikstitel).

Uitsnede uit leidraad landschap & cultuur-historie
(bron: provincie Noord-Holland)

Biodiversiteit en veerkracht zijn daarbij van belang, met een rol voor inheemse en exotische soorten en de realiteit van invasieve soorten.

De visie zet ontwikkelingen in gang en dient tevens als kader om afspraken vast te leggen over de identiteit van het gebied, de samenwerking om vernieuwingen en promotie op te pakken. In de visie is voortgebouwd op de hoofdlijnen uit bestaande actuele plannen en visies van gemeenten en provincie. De daarin beschreven landschappelijke, ecologische en toeristisch-recreatieve streefbeelden zijn een belangrijke bron. Belangrijke provinciale kaders zijn o.a. Natuur Netwerk Nederland, Bijzonder Provinciaal Landschap en de provinciale leidraad landschap & cultuurhistorie. Ook zijn nieuwe wensen en recreatietrends geborgd in de verdere ontwikkeling van het gebied.

Dit is verder aangescherpt met resultaten uit participatie over de nieuwe visie. Daarnaast is informatie gehaald uit specifieke bronnen, zoals bezoekersonderzoek door NBTC-NIPO en Leefstijlenatlas van de provincie. Diverse maatschappelijke trends en ruimtelijke ontwikkelingen krijgen een plek in het gebied, o.a. landschapsbeleving en rust, duurzaam gebruik, ruimte voor bewegen, spel en buitensport (gezondheid), uitdagende belevenissen en combinaties met horeca en enkele verblijfsarrangementen. Ook zijn er voorstellen voor verbeteren van de bereikbaarheid en entreegebieden voor wandelaars en fietsers, verbinden van deelgebieden en verbeteren van natuurwaarden (NNN).

Doel van de visie

Het doel van de visie is het natuur- en recreatiegebied in samenhang te versterken, als groene uitloopegebieden voor de inwoners van de omliggende dorpen en steden en met activiteiten gericht op de regio. De kwaliteit van de natuurgebieden en recreatiegebieden (inclusief waterkwaliteit voor natuur- en recreatiedoeleinden) wordt verhoogd en de ontwikkeling van landschap, natuur, recreatie en routes krijgt vorm als een in elkaar overlopend geheel. Daarbij wordt aangehaakt op de directe omgeving en bij opgaven voor duurzaamheid en klimaatadaptatie. Ontwikkelingen worden waar mogelijk 'natuurinclusief' uitgevoerd. De visie is een samenhangend toekomstkader voor behoud en ontwikkeling, ook voor hernieuwde promotie van het gebied.

→ De visie legt de hoofdlijnen voor thema's, behoud en ontwikkeling van het gebied vast, uitgesplitst in deelgebieden met eigen accenten.

→ De projecten voor behoud en ontwikkeling worden concreet beschreven en verder uitgewerkt in stappen op basis van een uitvoeringsprogramma.

Om dit vorm te geven start het recreatieschap diverse ontwikkelingen. Het doel is dat het merendeel van de in deze visie beschreven ontwikkelingen binnen 10 jaar in voorbereiding of uitvoering is en deels al afgerond (2021-2030). Een deel van de uitvoering loopt mogelijk door tot 2040. Daarbij wordt meer gewerkt vanuit de kwaliteiten van het gebied met unieke (natuur)belevingen en bestemmingen.

Plekken met een oude of sleetse inrichting worden vernieuwd. Het recreatieschap gaat haar gebieden beter hechten aan de omliggende Hollandse cultuurlandschappen, met dijken, molens en vaarten en de bijzondere trekpleister de Zaanse Schans. Ook wil het recreatieschap meer bekendheid geven aan de recreatiegebieden, in samenwerking met bestaande stads- en regiomarketing. De ontwikkeling moet tevens bijdragen aan vermindering van de recreatieve druk op duinen en kust en de MRA-regio.

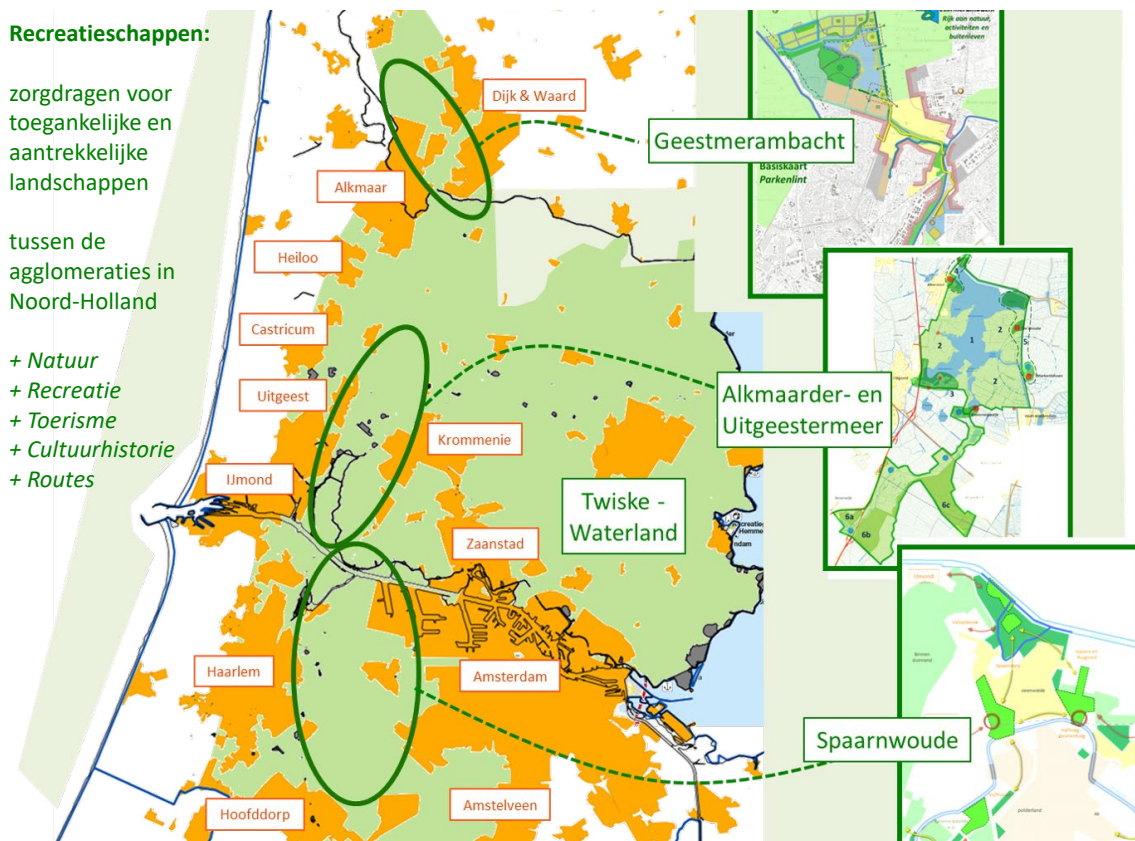
Status en uitvoering van de visie

Het recreatieschap heeft de visie in samenspraak met gemeenten ontwikkeld en diverse belangengroepen, ondernemers en belangstellenden uit het gebied hebben meegedacht. Het schap stelt de visie op als **beleidsstuk**, passend binnen de doelstellingen van de gemeenschappelijke regeling en betrekking hebbend op het gehele beheergebied (zie kaart hoofdstuk 7). Provinciale Staten en de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten wordt voorgelegd in te stemmen met de vaststelling van de visie, als basis voor maximale doorwerking in overheidsbeleid zoals omgevingsplannen en recreatief beleid. We zien daarbij al veel raakvlakken met de nieuwe (concept)visie toerisme en recreatie van de provincie Noord-Holland.

De visie is **beleid op hoofdlijnen** en bevat een leidraad voor uitvoering (hoofdstuk 7). Tezamen wordt dit uitgewerkt in een concreet **uitvoeringsprogramma**, na vaststelling van de visie. Het uitvoeringsprogramma bevat een overzicht van projecten met een stappenplan voor invulling van ontwikkelingen. De projecten dragen bij aan het realiseren van de ambities van de visie. Ook in de uitwerking zal **participatie** een belangrijke plek innemen. Samen met onder andere inwoners van de gemeenten, ondernemers en verenigingen gaan het recreatieschap de uitwerking van de visie oppakken.

Corona omstandigheden

De in 2020 ontstane situatie door het coronavirus kan ertoe leiden dat recreatiebehoeften tijdelijk anders zijn. In hoofdstuk 3 wordt daar kort op ingegaan.

Samenvatting uitkomsten participatie

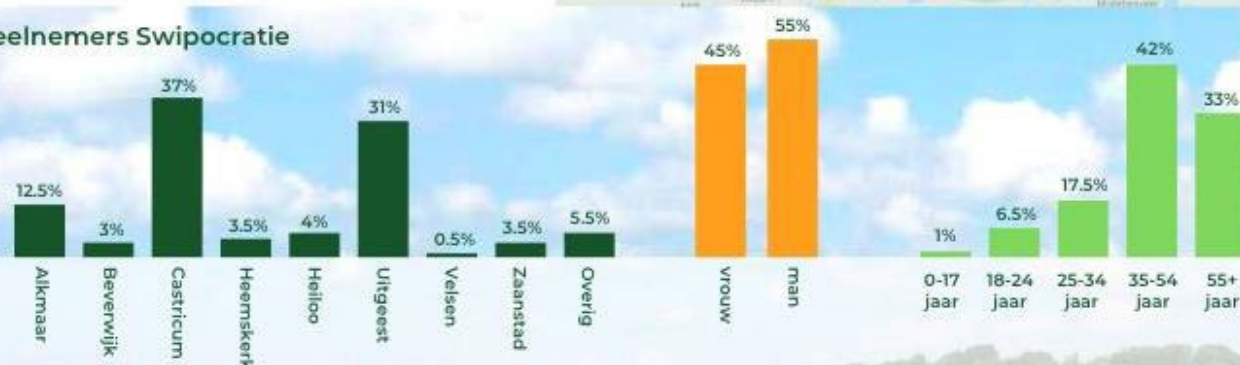
Ontdek de mening over Alkmaarder - en Uitgeestermeer en de Buitenlanden

Zomer 2020 is de mening gevraagd over Alkmaarder - en Uitgeestermeer en de Buitenlanden. Onderstaand de resultaten.

« swipocratie »

Deelnemers Swipocratie

Populaire activiteiten in het gebied top 3

Populaire ontwikkelrichtingen

Verdeelde meningen (rond de 50%)

meer te doen in herfst en winter

meer ruimte voor sport en spel

Minder populaire ontwikkelrichtingen

Overige activiteiten

2. Aanleiding

Het Alkmaarder- en Uitgeestermeer heeft bijzondere kwaliteiten. Het is ideaal voor watersport, recreatie op de oevers en wandelen en fietsen. Daarbij zijn de natuur- en landschapswaarden hoog. Daarnaast bieden de gebieden Aagtenpark, De Buitenlanden en De Omzoom uitgebreide mogelijkheden voor recreatie op het land zoals wandelen en fietsen en dagrecreatieve functies. Tegelijkertijd is het gebied nog vrij onbekend bij veel inwoners uit de regio en provincie en zijn er diverse knelpunten om aan te pakken. Te beginnen met onderbenutting: ten opzichte van andere toeristisch-recreatieve gebieden in Noord-Holland ligt het aantal bezoekers relatief laag. Het aanbod van voorzieningen (producten) is verder te verbreden naar alle leeftijdsgroepen en het gebied kan meer gepromoot worden.

→ Voor meer informatie over het bestaande gebruik van het gebied, zie bijlage 2.

De manier waarop mensen anno 2020 recreëren is niet vergelijkbaar met de jaren '70 toen de meeste recreatieterreinen rond het Alkmaarder- en Uitgeestermeer zijn aangelegd. Het verblijf in het gebied is nu veel kortstondiger en aanzienlijk actiever. Door deze andere manier van gebruik, is vanaf circa 2000 het gemiddeld iets rustiger geworden in het gebied.

In het gebied zelf knelt het vooral ten aanzien van vergrijzing van de watersport, bevaarbaarheid van het meer (overlast waterplanten), aanbod en kwaliteit van overnachtingsmogelijkheden en sterk seizoensgebonden waterrecreatie (kort seizoen).

Ontwikkelingen rondom het gebied

Daarnaast is sprake van een aantal ontwikkelingen rondom het gebied die relevant zijn voor de toekomst ervan:

- nog altijd groeiende toeristische druk op Amsterdam en de kust (o.a. recreatie in duingebieden);
- de bouw van veel extra woningen in de Metropoolregio Amsterdam en regio Alkmaar leidt tot een forse toename van het aantal bewoners in de regio, wat zowel een kans als potentiële bedreiging is;
- zoektocht naar ruimte voor alternatieve energiebronnen op land en water.

Het RAUM is nu toeristisch-recreatief nog onderbenut en kan een rol spelen in de spreiding van toerisme in en rond de **Metropoolregio Amsterdam** (MRA), rekening houdend met draagkracht van bijvoorbeeld erfgoed, natuur en milieu en persoonlijke leefomgeving. Daarbij kan aangehaakt worden bij kansrijke initiatieven zoals die van de regionale stichting **Oer-IJ** en vanuit het **Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland** (Amsterdam Wetlands).

Bestaand overheidsbeleid als basis

Het optimaal inrichten van dit gebied vraagt daarom om een actuele, heldere visie op de samenhang tussen diverse thema's. Recreatie, toerisme, natuurbescherming, waterberging, economie, ondernemerschap, cultuurhistorie en transport over water zijn daar voorbeelden van. Deze thema's moeten in evenwicht zijn met elkaar en met de draagkracht van de diverse (deel)gebieden, binnen het totale "ecosysteem" dat het gebied in feite is.

Er is al veel voorwerk verricht. Gemeenten, regio's, provincie, Rijk, natuur- en landschaps-organisaties en andere betrokken (semi-)overheden hebben de afgelopen jaren beleid opgesteld. Dit is als basis gebruikt voor deze gebiedsgerichte visie. Die plannen kennen in grote lijnen dezelfde koers en wensbeelden. In dat beleid ligt sterk de nadruk op het beschermen en benutten van de vele (landschappelijke) kwaliteiten in het gebied. Het is niet onze bedoeling geweest om een volledig nieuwe koers uit te zetten. De nieuwe visie voor RAUM brengt deze beleidslijnen samen en vertaalt deze naar nieuwe of aangescherpte ambities en een actueel ontwikkelbeeld per deelgebied.

→ Een samenvatting van het bestaand beleid staat in bijlage 3.

Belangrijke provinciale kaders zijn de drie regimes in de Omgevingsvisie en Omgevingsverordening (2020) gericht op behoud en ontwikkeling van natuur, landschap en erfgoed: Natuur Netwerk Nederland (NNN), Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL) en Unesco-werelderfgoed (w.o. Stelling van Amsterdam). De nieuwe (concept)visie toerisme en recreatie van de provincie snijdt actuele thema's aan en geeft het recreatieschap richting om in te kunnen spelen op nieuwe behoeftes, kwaliteitsverbeteringen en spreiding van recreanten.

Meer bezoekers, meer bestedingen

Een aantal bedreigingen wordt omgezet in kansen. Een nog duidelijker beeld van de doelgroepen van het gebied, ontwikkeling van nieuwe producten met nieuwe verdienmodellen en een versterking van de inspanningen op het gebied van marketing vinden wij essentieel. Ons doel is daarmee te bereiken dat er meer bezoekers in het gebied komen, die langer blijven en meer besteden. De relatie met omliggende dorpen is van belang.

Participatie

Vele betrokkenen hebben hun bijdrage geleverd aan de totstandkoming van deze visie. Door middel van (digitale) participatie is breed getoetst of het recreatieschap alle belangen in het gebied op een juiste manier heeft afgewogen. Ook zijn de participatiesessies gebruikt om de ontwikkeldoelen meer kleur te geven. Dankzij dit proces ligt er een breed gedragen visie die de komende tien jaar duidelijk richting geeft aan de toekomst van het recreatiegebied. Met deze als basis, gevolgd door een uitvoeringsprogramma, maken we het gebied samen met betrokkenen de komende jaren graag nog mooier en aantrekkelijker!

Participatieproces

Op basis van een breed participatieproces met uiteenlopende bijeenkomsten, gesprekken, de inzet van online raadpleging in de vorm van de app **SWIPOCRATIE** (zie afbeelding hiernaast en bijlage 4) en de inzet van interne en externe deskundigen zijn de ambities en ontwikkelingen voor de toekomst van RAUM opgesteld. In oktober en november 2020 is het recreatieschap in een aantal deelsessies met tientallen stakeholders in gesprek gegaan, in vervolg op voorbereidende gesprekken begin 2020 met diverse belanghebbenden.

Op 10 september 2020 zijn de leden van de gemeenteraden en Provinciale Staten geïnformeerd over proces en inhoud van de conceptvisie via een Webinar. De conceptvisie wordt na vaststelling door het bestuur als besprekstuk aangeboden aan de gemeenteraden en Provinciale Staten (zienswijzen) en erna gereed gemaakt voor vaststelling.

Ook in de fase van uitwerking en uitvoering van de visie (zie hoofdstuk 7) zal participatie en betrokkenheid een belangrijke plek innemen, om informatie en gebiedskennis met belanghebbenden en geïnteresseerden te delen en samen mee te denken over keuzes en oplossingen.

3. Trends

Trends toerisme en recreatie

Bij het opstellen van de visie zijn actuele en verwachte trends en ontwikkelingen betrokken. Met enkele experts en adviseurs is gekeken naar bewegingen die het recreatielandschap letterlijk en figuurlijk beïnvloeden. De belangrijkste en meest relevante trends voor het recreatiegebied Alkmaarder- en Uitgeestermeer zetten we hieronder op een rij.

Het aantal toeristen in Nederland groeit al decennialang, sinds 2010 zelfs stormachtig. Zoals genoemd in hoofdstuk 2 wordt spreiding van deze toeristenstroom meer en meer noodzakelijk. De druk en draagkracht zijn niet overal meer in verhouding. Ook het aantal inwoners van de MRA en in de regio Alkmaar zal de komende tientallen jaren sterk groeien en daarmee het aantal (potentiële recreanten). Dit wordt ook onderschreven in de nieuwe (concept)visie toerisme en recreatie van de provincie Noord-Holland.

Gedragspatronen en verwachtingen in recreatie (bijvoorbeeld wanneer en hoe lang) veranderen. Trends in dit kader zijn bijvoorbeeld behoefte aan:

- ruimte voor ontmoeten, bijvoorbeeld voor het groeiende aantal alleenstaanden;
- mogelijkheid tot bewegen: recreatie is minder statisch dan vroeger;
- korte of meer verschillende activiteiten op één dag. Bijvoorbeeld niet meer een hele dag zeilen, maar enkele uren en erna een andere activiteit;
- 'beleven', verhalen, thema's, bijvoorbeeld uit de lokale (cultuur)historie;
- bijzondere hotspots voor foto's op sociale media; bijvoorbeeld Instagram heeft reizen en vrijetijdsbesteding veranderd.

“Waardevol toerisme”

De Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli) verwacht dat het toerisme de komende 10 jaar landelijk met 50% toeneemt (rapport “Waardevol toerisme” sept. 2019). Het Rli adviseert een regionale toeristische ontwikkelstrategie op te stellen en te sturen op een gebalanceerde groei van toerisme in Nederland, waarbij economie, samenleving en leefomgeving met elkaar in samenhang worden bekeken. Daarmee wordt richting gegeven waar (en welk soort) toeristische groei gewenst is en hoe overlast kan worden voorkomen. Deze visie dient als actuele inbreng voor de ontwikkelstrategie en als bijdrage aan de in hoofdstuk 1 genoemde spreiding van toerisme in de MRA.

Het recreatieschap wil in lijn met de Rli aansturen op een balans tussen toeristische druk en draagkracht van de omgeving (inwoners, natuur, erfgoed), met daarbij als toets dat toerisme een bijdrage levert aan de leefomgeving en aan maatschappelijke opgaven. Deze visie voor RAUM is daarbij een bouwsteen voor bovengenoemde aanbevolen toeristische ontwikkelstrategie. Indien zich overlast voordoet (fysiek of sociaal) is een gerichte aanpak nodig, zoals voldoende spreiding van bezoekers in tijd en ruimte. Ook de regio Alkmaar ('Toerisme in balans') en de provincie Noord-Holland stellen nieuw beleid op met daarin aandacht voor aanbevelingen van de Rli.

Het aantal trends en ontwikkelingen is echter vele malen groter. Ook relevant zijn bijvoorbeeld de vergrijzing, het toenemend aantal inwoners met een migratieachtergrond, de urbanisatie, het gevoel van toenemende “stress” in de maatschappij, de zoektocht naar zingeving en spiritualiteit als tegenhanger hiervan, de 24 uurseconomie en het jaarrond open zijn van voorzieningen steeds meer de standaard ook in recreatie – en branchevervaging met gemengde concepten tot gevolg.

Bewegen, sport en gezondheid staan maatschappelijk in de belangstelling. Het is nog hypothetisch, maar de in 2020 ontstane situatie door het coronavirus kan ertoe leiden dat er meer behoefte is om lokaal buiten te kunnen zijn voor recreatie en (individuele) buitensporten. Ook indien verre (vlieg)reizen minder in trek zouden komen en mensen meer in de thuisomgeving willen blijven, kan het gebied veel meer betekenis krijgen voor intensievere vormen van recreatie. Dat levert kansen voor nieuwe verdienmodellen op. De visie en gemeentelijk RO-beleid zullen flexibiliteit moeten hebben om in te spelen op deze actuele ontwikkelingen.

Het Alkmaarder- en Uitgeestermeer is het grootste binnenwater van Noord-Holland. Het wordt gebruikt voor recreatieve en sportieve zeilsport. Jaarlijks worden Nederlandse kampioenschappen, soms zelfs Europese kampioenschappen en klasse-evenementen georganiseerd. Tegelijk zien we een afname van het recreatief bootbezit (meer verhuur) en een opkomst van sloepen ten koste van de traditionele (zeil) boot. Jachthavens dienen daarmee te worden getransformeerd. De gemiddelde lengte van vaartuigen is afgenomen. Behoeftes aan ligplaats langs de oever i.p.v. in een ligbox haaks op de oever. Veel gebruikers willen bijvoorbeeld naast de boot kunnen barbecueën.

Een andere verandering is de afname van het gebruik van traditionele, algemene dagkampeerterreinen (zeker die zonder veel voorzieningen). Ook hiervoor geldt overigens dat door de coronasituatie de behoefte hieraan (tijdelijk) weer kan toenemen.

Onderzoek in opdracht van de provincie Noord-Holland geeft aan dat veel verblijfaccommodaties toe zijn aan modernisering en grootschalige investeringen en moeten beter worden aangesloten op de actuele vraag. Randvoorwaarde voor doorontwikkeling van recreatiegebieden is onder andere (geoptimaliseerde) bereikbaarheid.

Al deze ontwikkelingen geven richting aan de verdere ontwikkeling van het aanbod in het recreatiegebied. Een scherpere focus op specifieke doelgroepen is gewenst: kiezen is belangrijk met mogelijkheden voor diverse vraag naar recreëren van luxe tot juist extreem basic.

Algemene maatschappelijke trends

Naast trends in recreatie en toerisme zijn er andere ontwikkelingen die van invloed zijn op gebruik en inrichting van (o.a.) recreatiegebieden:

• **Energietransitie**

Op zoek naar nieuwe manieren voor opwekking en opslag van energie. Bijvoorbeeld zonnepanelen kunnen eventueel een plek krijgen in recreatiegebieden (zie volgende hoofdstuk).

• **Klimaatverandering**

Het meer is van toenemend belang als zoetwaterbuffer voor de hele regio. Klimaatverandering leidt tot mildere en nattere winters, warmere en drogere zomers en daardoor minder evenwichtige spreiding van neerslag.

• **Klimaatadaptief, duurzaam en circulair bouwen**

Voorzieningen moeten niet ten koste gaan van de natuur en/of het water maar juist bijdragen aan het herstel en de ontwikkeling daarvan, van monofunctioneel naar integraal.

- **Circulariteit**

Door transities in de landbouw meer aandacht voor duurzaamheid, stikstofuitstoot en de relatie met andere (maatschappelijke) functies.

- **Bodemdaling veenweidegebieden Noord-Holland**

Met experimenten wordt gezocht naar een nieuw evenwicht tussen bodempeil, grondwater-stand en (blijvende) mogelijkheden voor een rendabele agrarische exploitatie van gronden.

- **Beschermde landschappen**

In en rondom het plangebied zijn veel landschappelijke en ecologische waarden. Als uitwerking van het Natuur Netwerk Nederland (NNN) worden aaneengesloten natuurgebieden gerealiseerd met een diversiteit aan soorten planten en dieren. De basis hiervoor zijn de door de provincie beschreven wezenlijke kenmerken en waarden per deelgebieden, oevers en landelijke zones. De kaarten hieronder zijn uitsneden uit belangrijke provinciale regimes in de Omgevingsvisie en Omgevingsverordening (2020) gericht op behoud en ontwikkeling van natuur, landschap en erfgoed: Natuur Netwerk Nederland (NNN), Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL) en Unesco-werelderfgoed (w.o. Stelling van Amsterdam). Weidevogelgebieden zijn in omgevingsverordening beschermd opgenomen in BPL en NNN.

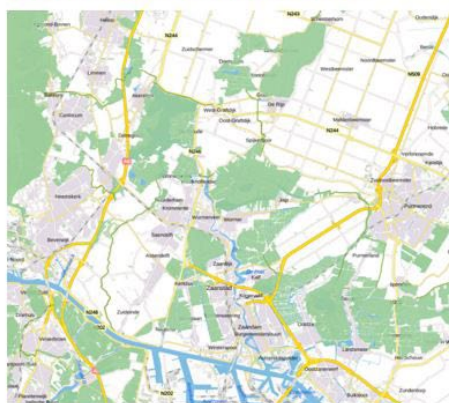
- **Waterkwaliteit**

Vanuit Europese doelstellingen werkt het recreatieschap samen met het Hoogheemraadschap Hollands Noorder Kwartier aan verbetering van de waterkwaliteit van het meer. Het Hoogheemraadschap wil verbetering van de waterkwaliteit bevorderen door o.a. aan te sturen op meer doorstroming, aanpak rioolwateroverstorten en minder toevoer van voedingsstoffen zoals nitraten en fosfaten vanuit landbouwpercelen (eutrofiëring).

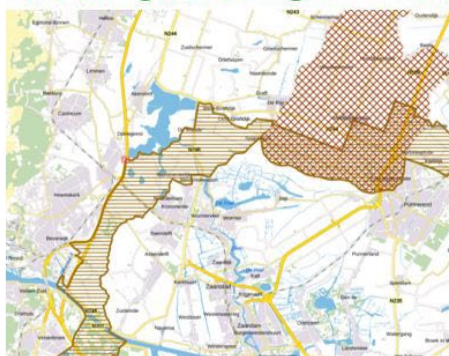
Bijzonder provinciaal landschap

Natuur Netwerk Nederland

Werelderfgoed Stelling van Amsterdam

4. Ruimtelijke ontwikkelingen omgeving

Woningbouwplannen/verstedelijking

Het aantal inwoners in de regio Alkmaar en de MRA neemt toe. Daardoor zal ook het gebruik van het recreatiegebied in potentie toenemen. Het aantal geplande woningen in de direct omliggende gemeenten zijn in de tabel hiernaast opgenomen (plan capaciteit.nl, sept. 2020).

Gemeente	2020-2024	2025-2029	2030-2039	Totaal
Alkmaar	5.318	1.021	225	6.564
Beverwijk	1.753	730	561	3.044
Castricum	837	326	0	1.163
Heemskerk	829	300	0	1.129
Heiloo	1.261	523	0	1.784
Uitgeest	334	323	43	700
Velsen	2.270	2.722	131	5.123
Zaandijk	7.797	9.532	6.383	23.712
Totaal	20.399	15.477	7.343	43.219

Infrastructuurprojecten

De gebieden van het RAUM worden gescheiden door de oost-west verbinding N8 en het parallel daaraan lopende treinspoor. De invoering van Programma Hoogfrequent Spoorvervoer vormt een aandachtspunt voor de oversteekmogelijkheden ter hoogte van Busch en Dam. Een eveneens ingrijpend plan is de eventuele aanleg van een provinciale weg (later rijksweg) tussen de A8-A9. Een voorkeurs tracé is door de provincie aangewezen (ten zuiden van de Omzoom en over het huidige golfterrein, zie kaartbeeld in separate beleidsbijlage bij deze visie). Deze weg is een grote ingreep in het landschap en kan de doelen van het recreatieschap t.a.v. natuur, recreatie en cultuurhistorie bemoeilijken. In 2021 stelt de provincie een landschapsplan op, omdat de weg het UNESCO Werelderfgoed Stelling van Amsterdam kruist.

Er zijn meerdere hoogwaardige oversteken en/of onderdoorgangen voor fietsers, wandelaars en kanoërs noodzakelijk en voorwaardelijk, om het landschap geschikt te houden voor recreatief medegebruik.

Lopende ontwikkelingen direct rondom het meer

- Revitalisering van De Woudhaven (ontwerpfase bestemmingsplan Kogerpolder): opwaardering jachthaven, camperplaatsen, pontje, enkele kampeerplaatsen en bouw restaurant. Onderdeel van het initiatief is de landschappelijke verbetering van de Woudhaven.
- De Hoorne (Akersloot): uitwerken en uitvoeren (2021) aanleg speelbos, amfitheater, natuurvriendelijke oever en zwemlocatie met zwemsteiger. Aan de buitenzijde van de steiger kunnen recreatievaartuigen afmeren. Een eerder voorgenomen horecapaviljoen en sportveld/hardlooppbaan komen (voorlopig) te vervallen i.v.m. verstoring weidevogelleefgebied.
- Akersloot: bouw van woningen op 2 verouderde terreinen langs het meer: Jachthaven Laamens (90 appartementen met privé-jachthaven en 14 recreatiearken) en aansluitend bij 't Stet (bestemmingsplan De Skulper 2019 (8 appartementen, 4 kavels)).
- Erfgoedpark De Hoop (Uitgeest, bestemmingsplan Recreatiegebied de Hoop 2019): een ruime, faciliterende bestemming voor de ontwikkeling van recreatie en horeca. Tevens ruimte voor

dagrecreatie, kleinschalige verblijfsrecreatie, maatschappelijke en educatieve voorzieningen, waaronder dagbesteding, (leer)werkplaats, museum, (traditionele) exploitatie van de molen. Met een wijzigingsbevoegdheid kan onder voorwaarden een sauna worden toegestaan.

- Beverwijk: De bestemmingsplannen voor Aagtenpark en De buitenlanden staan een diversiteit aan recreatief gebruik toe. Landgoed Rorik (De Buitenlanden) is een nieuwe ontwikkeling van een stadsboerderij met bezoekerscentrum, zelfvoorzienend restaurant, camping en ecolodges.

Laag Holland / Amsterdam Wetlands

Het RAUM ligt gedeeltelijk in de regio Alkmaar en de MRA en volledig in Laag-Holland. Vier terreinbeherende organisaties hebben in mei 2018 een perspectief geschreven op de toekomst van 12.000 ha natuur en landschap in Laag-Holland. De partijen willen onder de noemer 'Amsterdam Wetlands' afgestemd water- en natuurbeheer en aaneengesloten natuurgebieden en recreatie mogelijk maken. Het gebied gaat beter worden benut als aantrekkelijke en toegankelijke leefomgeving voor de MRA en de regio Alkmaar.

Landbouw en natuur geven gezamenlijk invulling aan een kwalitatief hoogwaardig en biodivers landschap en dragen bij aan het terugdringen van CO₂-uitstoot. De ambitie voor veenbehoud en veenherstel is gekoppeld aan natuurambities en op kaart gezet, met groeiend veen (nat, CO₂ binding) en historisch veen (met landschapsbehoud en weidevogels) met waterpeilen afgestemd op weidevogels.

De kenmerken en verhalen (geschiedenis) van het gebied worden uitgewerkt tot een Recreatief Grid of Leisure Landscape: een raamwerk voor beleving van natuur, landschap en erfgoed in de context van het groeiend aantal inwoners in de regio. De aantrekkelijkheid en toegankelijkheid van het landschap worden vergroot. Dit Recreatieve Grid bestaat uit een ruimtelijke raamwerk van routes, plekken en zones. Vanuit dit ruimtelijke raamwerk kunnen verschillende recreatieve en toeristische projecten en programma's worden opgestart.

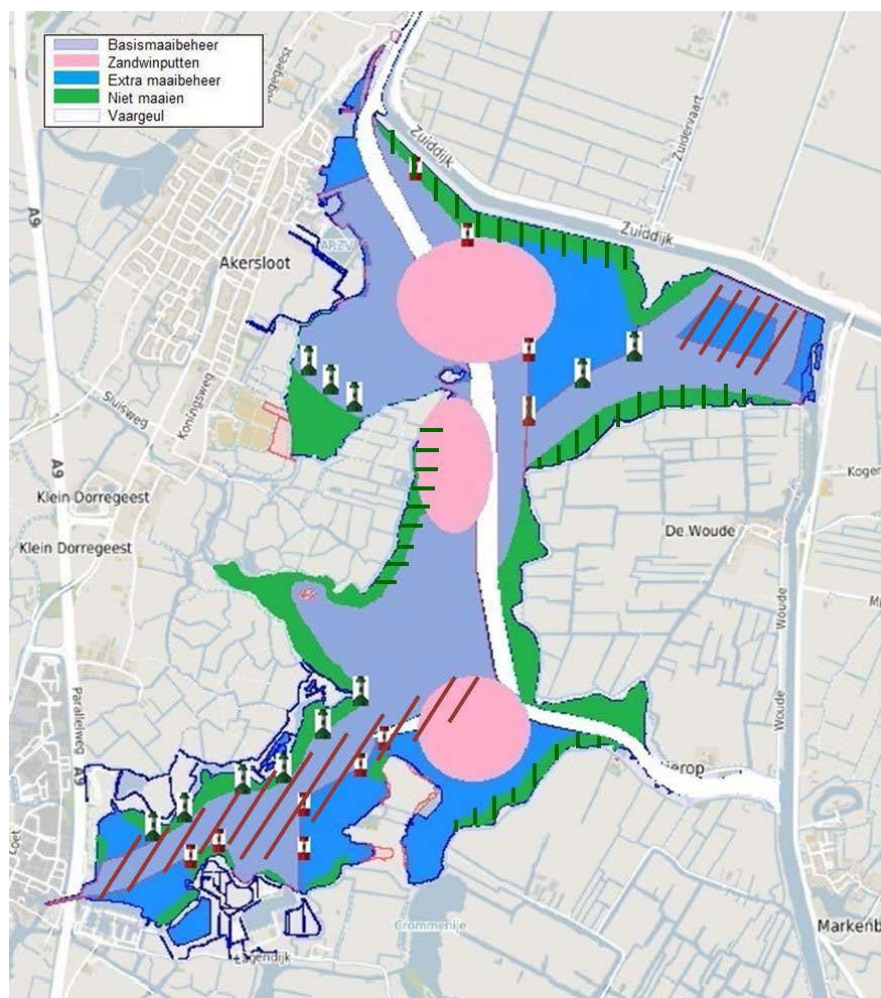
Als vervolg is een uitvoeringsgericht gebiedsplan (mei 2019) opgesteld in een gezamenlijk proces met diverse partijen waaronder landbouw- en natuurorganisaties. Het gebiedsplan is ingebracht in het **Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland** (IBP-VP) en er is financiering toegekend voor een integraal gebiedsprogramma met projecten. **RAUM is een van de zes natuur- en waterprojecten**

in het gebiedsplan en gericht op grotere biodiversiteit in en langs het meer (ook aanpak groei waterplanten) en lokale verdieping onder de waterlijn: veranderingen in de onderwaterbodem morfologie (verdiepingen en/of verhogingen) voor een schoon, ecologisch gevarieerd en goed bevaarbaar en bezwembaar meer.

Het recreatieschap onderzoekt de mogelijkheid op een aantal plaatsen het meer met circa 5 meter te verdiepen. Daardoor bereikt minder zonlicht de bodem wat de groei van waterplanten vermindert. Met name aan de zuidwestzijde en in het snelvaargebied in het noordoosten van het meer zijn hiervoor opties. Ter compensatie wordt langs een aantal oevers ruimte geboden voor meer en andere waterplanten. Op bijgaande kaart zijn zoekgebieden voor lokale verdieping en voor meer biodiversiteit langs de oevers aangegeven.

Daarnaast worden de mogelijkheden van integrale landschapsontwikkeling onderzocht: samenhang oever en meer (verschillende biotopen, gradiënten, verwildering, natuuroevers, zwemstrandjes) en synergie tussen opgaven beleving, energie/CO2 (waaronder drijvende zonneakkers), agricultuur, biodiversiteit en cultuurhistorie (waaronder erfgoedpark de Hoop).

- /// Zoekgebied lokale verdiepingen
- ||| Zoekgebied ruimte voor (meer) waterplanten

De visie RAUM sluit aan op de hoofdlijnen uit Amsterdam Wetlands:

Integrale landschapsontwikkeling: verder ontwikkelen van kringlooplandbouw, water- en natuurbeheer afstemmen, aaneengesloten natuurgebieden, grotere biodiversiteit in en langs het meer (ook aanpak groei waterplanten);

MRA: gebied beter benutten als aantrekkelijke en toegankelijke leefomgeving voor de MRA; bijdrage leveren aan het spreiden van toeristen;

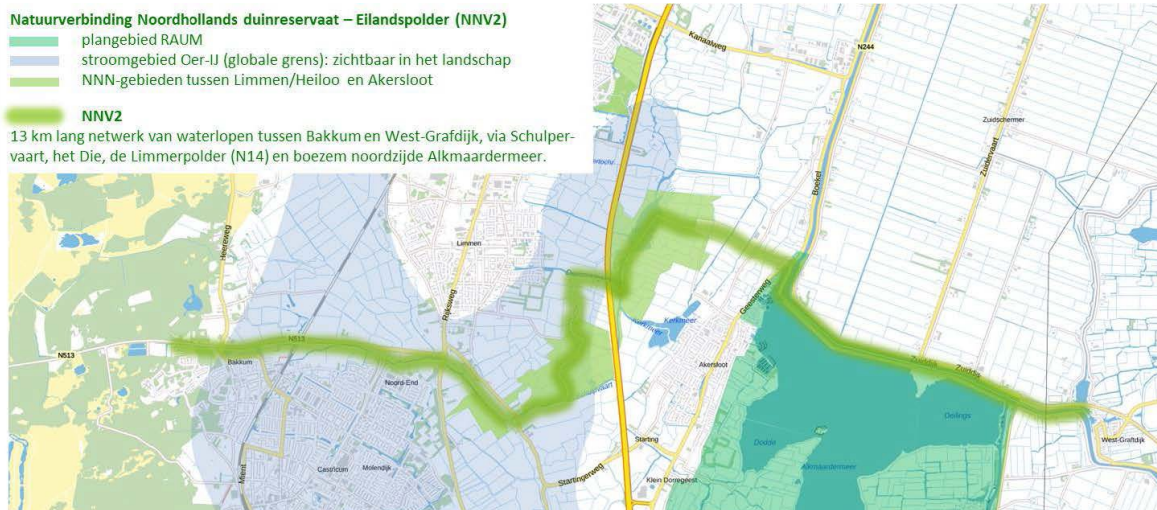
Veenweiden: in RAUM wordt ingezet op behoud van het kenmerkende veenweidelandschap (historisch veen) en ruimte voor weidevogels;

Verder optuigen van het Recreatief Grid:

- gezamenlijke verhalen, verborgen schatten van het verleden,
- bereikbaarheid en poortontwikkeling (OV-knooppunten),
- lineaire erfgoedstructuren benutten als recreatieve routes,
- faciliteiten, trekkers, toeristisch/recreatieve hotspots,
- nieuwe (recreatieve) verdienmodellen voor landschapsbeheerders.

Natuurverbinding

Als onderdeel van de ontwikkeling van het NNN (zie hoofdstuk 3) ligt aan de noordzijde van het plangebied een natuurverbinding tussen het Noordhollands duinreservaat en Eilandspolder. Dit is een 13 km lang netwerk van waterlopen tussen Bakkum en West-Grafdijk. De boezem aan de noordzijde van het Alkmaardermeer is onderdeel van deze zone.

Elektrificeren vervoersmiddelen

Elektrisch fietsen is sterk in opkomst, evenals bijbehorende oplaadpunten. Ook bijvoorbeeld elektrische steps en elektrische scooters verschijnen in het landschap. Hierdoor neemt de verplaatsingssnelheid toe en komen grotere gebieden binnen de actieradius van mensen. De maatvoering en materialisering van het onderliggende padennet is daar grotendeels nog niet op gedimensioneerd.

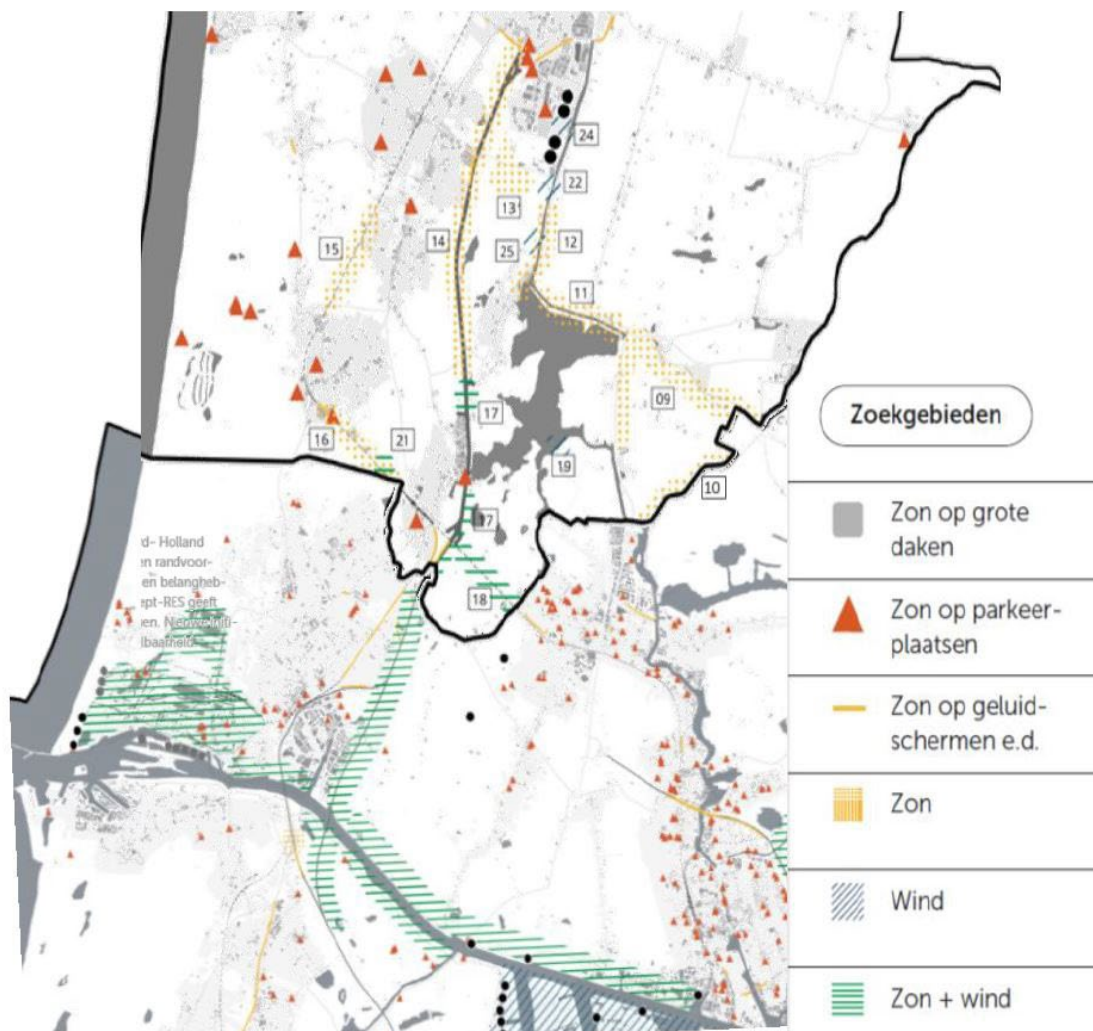
In dit kader is voor snelvaren in het gebied Deilings op termijn mogelijk de koers te verleggen naar elektrisch aangedreven (stille) vaartuigen.

Energietransitie

Het recreatieschap wil de mogelijkheden onderzoeken om bij te dragen aan de regionale energietransitie. Dit is in aansluiting op de zoekgebieden zoals opgenomen in de **Regionale Energie Strategie** (RES) voor Noord-Holland (kader hiernaast). Het recreatieschap neemt daarin haar kerntaken voorop: het voorzien in mogelijkheden voor vrijetijdsbesteding (recreatie) in een aantrekkelijk landschappelijk decor met gevarieerde natuur-, milieu- en cultuurhistorische waarden. Als dit past bij de ambities, andere ontwikkelingen niet belemmert en opbrengsten ten goede komen aan het gebied, is het denkbaar ruimte te maken voor alternatieve energiebronnen.

De primaire insteek van het recreatieschap is zonnepanelen, uitgaande van multifunctioneel ruimtegebruik, zoals boven parkeerterreinen en speelplaatsen. Voor de Sakerleidam zal de haalbaarheid worden onderzocht voor het plaatsen van drijvende zonnepanelen en van zonnepanelen op de dam in combinatie met begrazing. Windturbines zijn in dit gebied lastig in te passen: de meren trekken veel water-, trek- en weidevogels aan, het water en omliggend gebied zijn onderdeel van het NNN en de beschermde open zone Stelling van Amsterdam loopt door een groot deel van het gebied.

Vanwege de toenemende vraag naar elektriciteit vind er een netverzwaring plaats tussen Beverwijk en Oterleek. Aanleg van een extra **ondergrondse elektriciteitsleiding** schuin door het plangebied RAUM is daarvan een onderdeel. Het voorkeurstracé staat in de separaat beschikbare beleidsbijlage bij deze visie.

De RES (vast te stellen in 2021) is een uitwerking van het Klimaatakkoord. RAUM valt binnen drie deelgebieden: regio Alkmaar, IJmond en Zaanstreek. In de RES staan zoekruimten voor windturbines en zonnepanelen centraal; het bevat de volgende voorstellen voor RAUM:

- Zoekgebied voor opwekken windenergie: langs Noordzeekanaal òf langs delen van de A9; langs delen van de spoorlijn Uitgeest-Krommenie; zuidkant van het Alkmaardermeer (t.h.v. oever Krommeniërwoudpolder / Stierop); De Boekel Akersloot (Castricum) is zoekgebied voor één windturbine.
- Zoekgebied voor opwekken zonenergie: langs Noordzeekanaal; langs delen van de A9; langs delen van de spoorlijn Uitgeest-Krommenie; langs het Noord-Hollandsch kanaal in de gemeente Castricum; aan weerszijden van de Zuiddijk (in gemeenten Alkmaar en Castricum); langs de Markervaart. Zonnepanelen op parkeerplaatsen is aangeduid ter hoogte van entreegebied jachthaven Uitgeest.

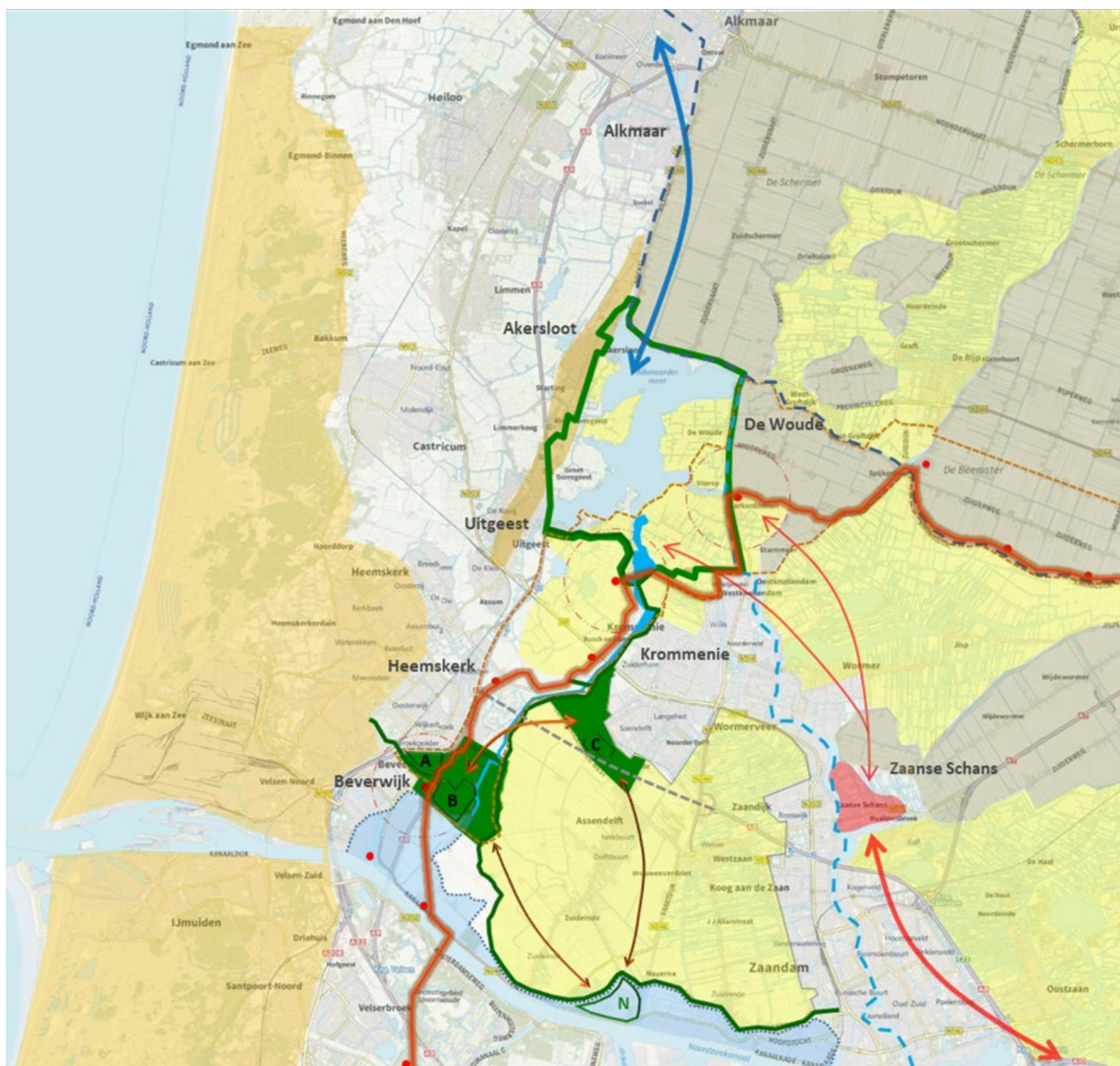
5. Ambities

Hoofdambitie:

Een herkenbaar en bekend gebied met een toegankelijke naam dat jaarrond eigentijdse en duurzame (water)recreatiemogelijkheden biedt voor de lokale bewoners, voor de inwoners uit de regio en voor (inter)nationale toeristen, met goede verbindingen over land en water met andere bestemmingen, waarin de natuur zich positief ontwikkelt.

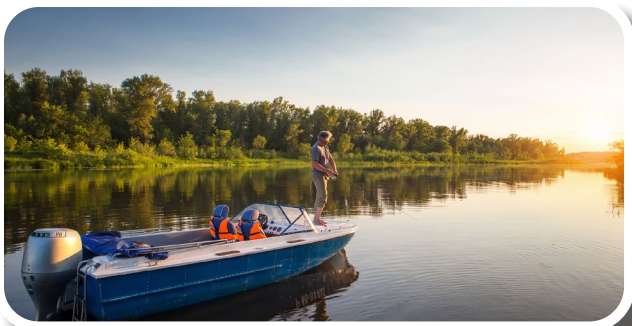
Vanuit de hoofdambitie wordt gewerkt met de volgende 10 deelambities:

1. werken vanuit de kwaliteiten van het gebied met unieke (natuur)belevingen, erfgoed en bestemmingen;
2. diverse natuurwaarden verder versterken (grotere biodiversiteit) en beleefbaar maken;
3. bereikbaarheid (ontvangstgebieden) en wandel-, fiets en kanoverbindingen verbeteren;
4. ruimte voor nieuwe initiatieven, diverse belevingen en hoogwaardige horeca, met mogelijkheden voor jaarrond gebruik, met innovatievermogen in aanbod; bij deze ontwikkelingen zo mogelijk inkomsten verwerven voor het recreatieschap;
5. identiteit en naamsbekendheid van het gebied versterken en promoten samen met ondernemers en gemeenten en bestaande stads- en regiomarketing;
6. gebruikmaken van bekende richtinggevende thema's (Oer-IJ, historisch veenweidegebied, Stelling van Amsterdam) met een duidelijke focus per deelgebied;
7. meer bezoekers (ook uit de ruimere regio en als alternatief voor de kust, duingebieden en MRA), die langer blijven en meer in het gebied besteden, in balans met draagkracht van de omgeving (inwoners, natuur, erfgoed) en bijdragen aan de lokale economie (bestedingen);
8. uitwerking geven aan Vitaal Platteland / Amsterdam Wetlands: bijdragen aan de landelijke klimaatdoelstellingen, realisatie van een "recreatief grid" en circulaire landbouw, water en bodem in balans;
9. bijdragen aan een duurzame samenleving, uitgaand van duurzaam ondernemen, natuurinclusieve en energieneutrale gebouwen en bijdragen aan de regionale energie strategie;
10. betrokkenheid verbreden (samenwerking en eigenaarschap), oprichten 'gebiedstafels', met inbreng vanuit belanghebbenden (participatie);

Plangebied Meren	zandgebied (duinen, strandwal)	droogmakerijen	Noordhollandsch Kanaal
Plangebied Zeedijkengebied	veenweidegebied	water	Zaan - Markervaart

Schets van ruimtelijk-fysieke relaties tussen het RAUM en het omliggend gebied. RAUM ligt tussen de toeristische trekkers Alkmaar en Zaanse Schans. Op deze lijn is een sterkere (watergebonden) relatie wenselijk. De Kil (lichtblauw op de kaart) is een restant van het Oer-II: breder en beter zichtbaar maken en bevaarbaar voor kano's. Tussen de nieuwe recreatiegebieden Aagtenpark (A), De Buitenlanden (B) en De Omzoom (C) zijn meer verbindingen en recreatieve mogelijkheden gewenst, ook met het in ontwikkeling zijnde gebied Nauerna (N). Op de kaart worden nog enkele cultuurhistorische gebieden/locaties in de omgeving aangeduid.

6. Ontwikkellijnen en gebiedskeuzes

In dit hoofdstuk staan diverse (overkoepelende) thema's beschreven die voor het hele plangebied van belang zijn. Ze dienen als leidraad bij ruimtelijke ontwikkelingen. Elk thema sluit af met de keuze die het recreatieschap maakt als basis voor verdere uitwerking in deelprogramma's.

Landschap, historie en verhalen

Op de vorming van het landschap is het Oer-IJ van grote invloed geweest. De leesbaarheid c.q. herkenbaarheid van deze ontstaansgeschiedenis wordt in het gebied meer benadrukt. Het Oer-IJ gebied is verder te ontwikkelen tot een landelijk bekend recreatief-toeristisch merk. Nieuwe keuzes voor toeristisch-recreatieve en landschappelijke ontwikkelingen zijn te inspireren op het Oer-IJ en op latere landschapsvorming zoals dijken en dammen, veenweidegebied en de robuuste doorlopende structuren van de IJdijken en de forten van de Stelling van Amsterdam.

Het recreatieschap wil toewerken naar verbeteringen van de centraal door het gebied lopende **historische waterlopen De Kil en CrommenIJe**. Dit zijn belangrijke restanten van het voormalig Oer-IJ. Deze zijn beter te benutten voor waterberging en natte natuurontwikkeling. De inzet is De Kil beter zichtbaar en breder te maken en geschikt te maken als kanoroute. De loop van het Oer-IJ en van De Kil en CrommenIJe zijn afgebeeld in bijlage 1.

De volgende elementen zijn tevens aanknopingspunten:

- landschappelijke verscheidenheid blijft behouden, met visuele relatie tussen open ruimten;
- behouden huidige verkavelingsstructuur en sloten;
- behouden van zichtbaarheid en vrije ruimte (molenbiotopen) rond historische windmolens;
- accentueren van de loop van voormalige kreekruggen in het veenpolderlandschap;
- vindplaats Romeinse wachttorens aan de rand van Krommenie;
- verspreid in het plangebied liggen stolpboerderijen. Een belangrijk cluster is in het dorp De Woude, waar een elftal stolpen het ruimtelijke beeld karakteriseert.

De Stelling als verbindend kralensnoer tussen de deelgebieden

De Stelling van Amsterdam verbindt de deelgebieden van het recreatieschap. De linie en forten lopen als een kralensnoer vanaf het IJ langs Aagtenpark, De Buitenlanden en De Omzoom naar Alkmaarder- en Uitgeestermeer en verder door naar de Schermer en Waterland. Langs de randen van het recreatiegebied liggen vijf forten, met allerlei toeristische, culturele en maatschappelijke activiteiten. Deze lineaire erfgoedstructuur is goed te benutten voor recreatieve en thematische routes en kan zo een bijdrage leveren aan het spreiden van toeristen. Een aantal forten is nog onderbenut en kan meer ingezet worden voor toeristisch-recreatief medegebruik.

Het Land van Leeghwater: dijken, inpolderingen, vaarten, gemalen en molens: het proces van de voorgaande zeven eeuwen van landwinning, nederzettingen en landbehoud is op diverse plekken nog zichtbaar. Het zijn blikvangers in het landschap die laten zien dat het gebied van grote historische betekenis is. Deze historische lijnen, met gebiedseigen verhalen, lopen langs of dwars door het gebied. Belangrijk onderdeel is het verhaal over Cornelis Corneliszoon van Uitgeest, uitvinder van de toepassing van een krukas om op windkracht in een molen hout te verzagen (zie bijlage 1).

→ **Keuze: het schap stuurt erop aan dat historie (meer) mededragers van ontwikkelingen wordt.**

Regionale betekenis

Het RAUM is een belangrijk onderdeel van het toeristisch aanbod in Noord-Holland, met kenmerkende Hollandse eigenschappen: water, polder, dijken, molens en forten. Het RAUM maakt tevens deel uit van de te beschermen landschappen Laag Holland en Metropoolaan landschap MRA. Het gebied is beter en meer te benutten als aantrekkelijke en toegankelijke leefomgeving voor de omringende dorpen en steden. Daarbij is vrijetijdseconomie een belangrijke economische groeisector in de regio, waarvan RAUM meeprofiteert. Voor het toeristisch aanbod bieden verhalen en productontwikkelingen rond het Oer-IJ en Cornelis Corneliszoon van Uitgeest kansen.

Ontwikkelingen in RAUM dragen bijvoorbeeld bij aan spreiding van de toeristische druk in de MRA. De MRA stroomt over van toeristen; de Zaanse Schans profiteert daarin volop mee: 2 miljoen bezoekers per jaar. RAUM ligt tussen de toeristische trekkers Alkmaar en Zaanse Schans. Op deze lijn is een sterkere (watergebonden) relatie wenselijk. Bijvoorbeeld door Erfgoedpark De Hoop, de diverse molens in het gebied en de Stelling onderdeel te maken van het toeristisch bezoekprofiel in aansluiting op de Zaanse Schans en als onderdeel van arrangementen in de ruimere MRA.

Ook kan meer verblijf in het RAUM worden geboden, om van daaruit toeristen een bezoek te laten brengen aan Alkmaar, Zaanstad, Amsterdam, Haarlem, de Stelling van Amsterdam en de Zaanse Schans. RAUM lift daar kleinschalig op mee door meer ruimte te bieden voor nieuwe vakantie- en recreatieformules gericht op waterbeleving. Op initiatief van eigenaren kunnen waar nodig bestaande toeristische verblijfsaccommodaties worden getransformeerd. Bijkomend doel is mogelijkheden bieden voor nieuwe recreatief-toeristische verdienmodellen vanwege krimp jachthavens en verouderde verblijfsrecreatie.

Door geplande investeringen van de overheid in diverse netwerken (MIRT, zie separate beleidbijlage) verbetert ook de bereikbaarheid van het plangebied voor fietsers (e-bikes) en autoverkeer. Dit vereenvoudigt de bereikbaarheid van het gebied voor mensen uit de regio.

→ **Keuze: het recreatieschap stuurt aan op meer bezoekers uit de regio, die langer in het gebied verblijven en er meer besteden. RAUM ligt tussen de toeristische trekkers Alkmaar en Zaanse Schans. Op deze lijn is een sterkere (watergebonden) relatie wenselijk.**

Natuurontwikkeling

De ontwikkeling van het gebied vormt een belangrijke bijdrage aan de provinciale doelstelling voor het voltooiën van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en ecologische verbindingzones. Door water- en natuurbeheer op elkaar af te stemmen wordt tevens toegewerkt naar aaneengesloten natuurgebieden. In en langs het meer is grotere biodiversiteit mogelijk, zoals beschreven in het Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland (zie hoofdstuk 4). In de visie Amsterdam Wetlands (zie ook hoofdstuk 4) is een voorzet gemaakt welke veenweidegebieden behouden blijven uit cultuurhistorisch, landschappelijk en agrarisch oogpunt en welke op termijn zullen veranderen in moerasrijke zones. Deze keuzes komen voort uit toenemende belangen rond bufferen van water, reductie van CO₂ en tegengaan van bodemdaling.

→ **Keuze: in lijn met het perspectiefplan Amsterdam Wetlands blijven de veenweiden in RAUM behouden als historisch veen, en daarmee behoud van ruimte voor weidevogels.**

Het recreatieschap wil inrichting en beheer van natuur- en recreatiegebieden, waaronder de graslanden, verweven met doelstellingen voor NNN en waterbeheer. Hierbij wordt aangesloten bij provinciale programma's groen, metropolaan landschap, natuurinclusieve landbouw en bodemdaling.

→ **Keuze: bevorderen toename van biodiversiteit in de natuur- en recreatiegebieden binnen het recreatieschapsgebied, agrarisch natuur- en landschapsbeheer, gecombineerd met economisch en ecologisch duurzame agrarische sector.**

Langs grote delen van de waterlopen en meren zijn en komen natuurvriendelijke oevers, uit oogpunt van recreatieve meerwaarde, natuurwaarden en kostenbesparing in onderhoud. Dit vindt plaats in samenhang met lokale verdieping om het onderwatersmilieu meer variatie te geven en oplossingen te bieden voor de waterplantenproblematiek. Ook de uitvoering van het oever- en natuurontwikkelingsproject Sakerleldam (fase 2) past in dit kader². Op deze dam aan de noordzijde van het plangebied worden ecologische, landschappelijke en waterstaatkundige doelen gediend door schone bagger te borgen (bijvoorbeeld afkomstig uit verdiepingen van het meer).

→ **Keuze: het schap stuurt aan op verdieping van het meer op diverse locaties. De uitwerking en keuze in locaties vindt plaats in het kader van het Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland (zie hoofdstuk 4), waarvoor de subsidieaanvraag is ingediend.**

Zonering

Natuur- en/of recreatieontwikkeling vinden plaats in samenhang met de aanwezige kwaliteiten in het gebied. Recreatie, natuur, landschap en cultuurhistorie zijn geen 'losse waarden', ze grijpen in elkaar en kunnen elkaar versterken. Op plekken waar een overgang nodig is (bijvoorbeeld van druk naar rustig) komen zones om dit te reguleren. Ook omdat niet alle recreatiebehoeften gelijk zijn, is het belangrijk te zoneren, zodat verschillende gebruiken goed naast elkaar kunnen. Vooral bij combinatie van unieke en kwetsbare natuur en recreatie in één gebied is zonering van druk naar rustig wenselijk. Voorzieningen worden afgestemd op deze zonering.

In ontwikkelgebieden in RAUM is ruimte voor aantrekkelijke bestemmingen waar recreatievormen van water en land samenkomen, met bij voorkeur cultuurhistorie als onderdeel. De combinatie van investeren in een fijnmazig recreatief netwerk en investeren en samenwerken in recreatieve arrangementen, met water als thema en als kwaliteit, is daar een uitwerking van. In die gebieden

² De ophoging van de Sakerleldam is als fase 1 reeds uitgevoerd. Fase 0 zijn de vooroevers aan de noordoever van het Uitgeestermeer (ook afgerond). Fase 2 moet nog in uitvoering komen. Dit gaat om een natuurvriendelijke oever van circa 5 hectare in de oksel van de Sakerlei en Sakerleldam. Mogelijk wordt deze fase uitgevoerd i.c.m. het Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland (zie hoofdstuk 4).

krijgen natuurwaarden die niet verstoringsgevoelig zijn ontwikkelruimte gemengd met en in samenhang met recreatiedoelen.

→ **Keuze: het recreatieschap werkt met een zonering in deelgebieden waar natuurontwikkeling voorop staat en waar (beperkt) recreatieve en/of toeristische ontwikkeling mogelijk is.**

Recreatief Grid

Deze visie is een inbreng voor het optuigen van een regionaal 'Recreatief Grid', zoals beschreven in het perspectiefplan Amsterdam Wetlands. Betere bereikbaarheid per auto, fiets en OV ('buitenpoorten') en aantrekkelijk vormgegeven ontvangstgebieden zijn daar onderdeel van, inclusief het mogelijk maken van (nieuwe) toeristisch-recreatieve hotspots. Dit moet gaan bijdragen aan nieuwe recreatieve verdienmodellen voor ondernemers en beheerders van het landschap. Daarbij speelt ook dat het belang van groen en water in de nabijheid van steden en dorpen toeneemt (trend). Voor alle deelgebieden in het RAUM zijn daarom goede recreatieve routes naar het gebied belangrijk, veilig en toegankelijk ingericht voor fietsers en wandelaars vanuit omliggende dorpen en steden. De inrichting van de groen-recreatieve ruimte is tevens bedoeld om te verleiden tot gezond gedrag. Ook wil het recreatieschap in overleg met gemeenten en jachthaven-ondernemers onderzoeken of op of nabij de havens enkele kleinschalige overnachtingsmogelijkheden kunnen komen op en langs het water.

→ **Keuze: deze visie ondersteunt het perspectiefplan Amsterdam Wetlands door het bieden van een ruimtelijk en recreatief raamwerk van routes, zones en toeristisch-recreatieve plekken, voor beleving van natuur, landschap en erfgoed, gedragen door de kenmerken en verhalen (geschiedenis) van het gebied.**

Routenetwerken

Het Alkmaarder- en Uitgeestermeer ligt centraal in een web met waterwegen als Nauernasche Vaart, Noord-Hollandskanaal, Zaan, Omval en Ringvaarten. De rol van de meren voor de pleziervaart (incl. sloepen) is groot, naast het gebruik voor de doorvaart naar bijvoorbeeld Alkmaar, Zaanstad en Purmerend, met onderweg bijvoorbeeld de havens in De Rijk en de sluis bij West-Grafdijk. In de diverse beheergebieden van het recreatieschap is ook veel vaarwater voor kano's en fluisterboten.

Het hele werkgebied van RAUM is goed dooraderd met bewegwijzerde lokale en regionale routenetwerken voor fietsen en wandelen³ en varen (BRTN⁴, sloepen⁵, kano's). Daarnaast zijn er thema-fietsroutes (bijv. pontjesroute⁶), routes voor overdraagbare vaartuigen als kano's en SUP boards en er zijn diverse verbindingen met omliggende gebieden. Bij Akersloot en Uitgeest/Zwaansmeer zijn Toeristische Overstappunten (TOP) als startpunt van routes. Het recreatieschap wil meer bekendheid geven aan de routenetwerken (bebording, digitaal) en nieuwe thematische routes ontwikkelen.

Waar nog een slag te winnen valt is het regionale (snel)fietsnetwerk van de provincie koppelen aan de bereikbaarheid van de recreatiegebieden (provinciaal beleid 'Perspectief Fiets', als uitwerking van de OmgevingsvisieNH2050). Door deze hoogwaardig en aantrekkelijk te verbinden met de steden en dorpen worden inwoners en recreanten laagdrempelig verleid het gebied te bezoeken.

Tevens wil het recreatieschap een haalbaarheidsonderzoek naar de aanleg van een aantal ontbrekende schakels in het gebied (of naar omliggende gebieden), tussen fietsroutes, wandelroutes (inclusief

boerenlandpaden) en kanoroutes en eventueel ruitersporen. Dit geldt ook voor de verbindingen tussen en naar de gebieden rond De Kil, tussen voormalig Wijkmeer en Cromme-IJle en tussen De Omzoom en de Buitenlanden (zie ook Groen en Waterplan van de Groene IJmond: Strategisch Groen Project tussen IJmond en Zaanstad). Dit haalbaarheidsonderzoek naar eventuele extra schakels wordt in het uitvoeringsprogramma opgenomen, inclusief een overzichtskaartje van toe te voegen schakels tussen de belangrijkste bestaande recreatieve routes.

→ **Keuze: het recreatieschap brengt ontbrekende schakels in het routenetwerk voor fiets-, wandel-, kano/fluisterboten in beeld. In het uitvoeringsprogramma wordt gekozen welke worden uitgevoerd. Daarin wordt tevens over de haalbaarheid van een of meer ruiterroute(s) beslist.**

Inclusieve samenleving

Bijdragen aan een inclusieve samenleving vraagt om eventuele aanpassingen in bedrijfsvoering van ondernemers in het gebied en afspraken over sociale bijdragen. Voorbeelden zijn creëren van werkgelegenheid voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en begeleiding gericht op dagbesteding, herstel van ziekte, leren tuinieren (moestuinen) e.d.. Ook vernieuwende convenanten over rentmeesterschap en 'community values' (met de gemeenschap op te stellen waarden die gezamenlijk nagestreefd worden) passen in dit kader.

→ **Keuze: het recreatieschap gaat binnen haar eigen bedrijfsvoering - en in overleg ook via haar partners in het gebied - bijdragen leveren aan een inclusieve samenleving.**

³ wandelnetwerknordholland.nl en fietseropuit.nl/noordholland

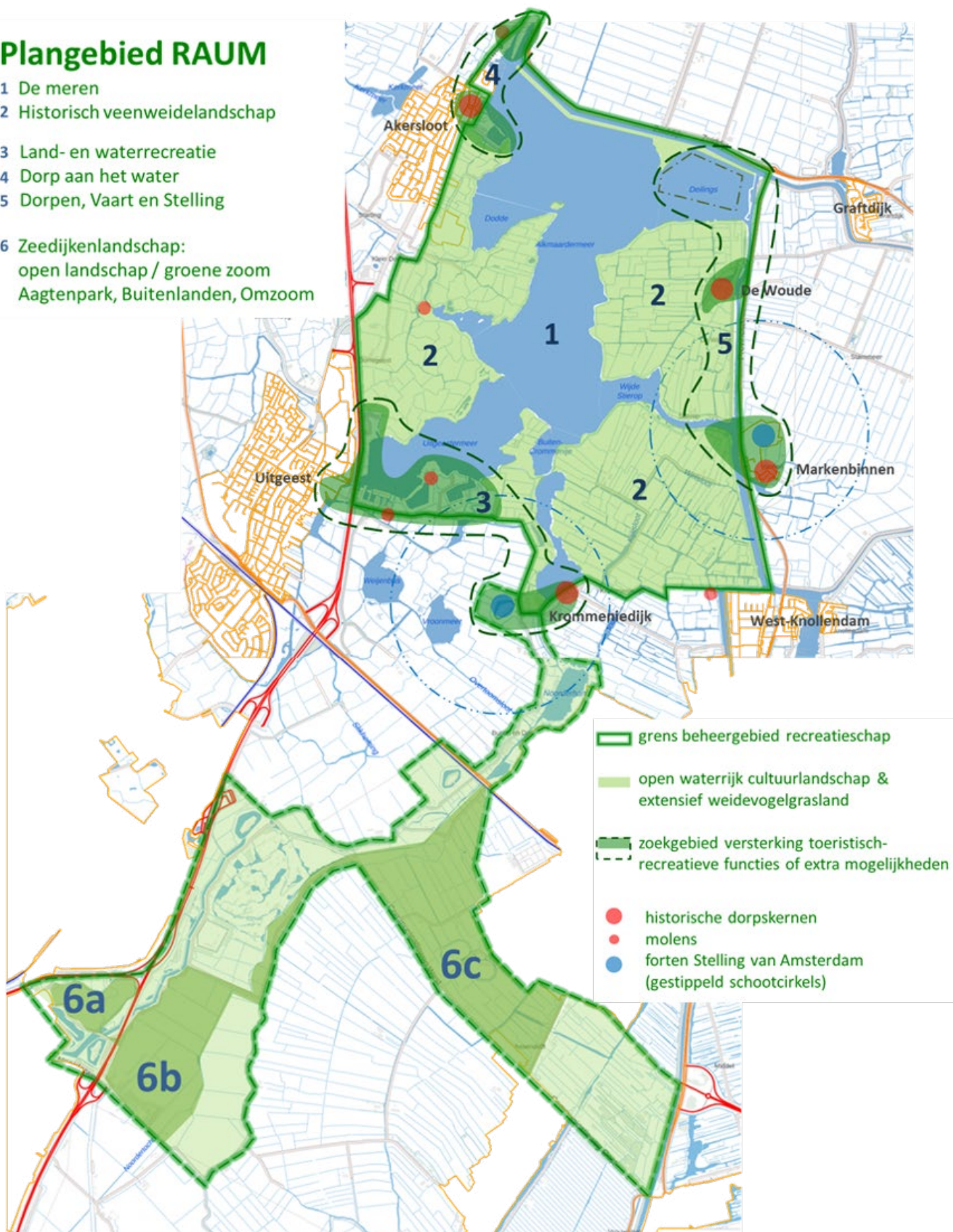
⁴ Basisrecreatietoervaartroutenet (BRTN): landelijk basisnetwerk recreatieve vaarwegen

⁵ sloepenroutenet.nl/sloepenroutes#Noord-Holland

⁶ routes.nl

Plangebied RAUM

- 1 De meren
- 2 Historisch veenweidelandschap
- 3 Land- en waterrecreatie
- 4 Dorp aan het water
- 5 Dorpen, Vaart en Stelling
- 6 Zeedijkenlandschap:
open landschap / groene zoom
Aagtenpark, Buitenlanden, Omzoom

Plangebied visie RAUM, met de 6 deelgebieden. De groene lijn rondom de meren is de grens van het beheergebied. De groene vlakken in het zuidelijk deel zijn ook onderdeel van het beheergebied. De groene gestippelde lijn is bedoeld als aanduiding voor de verbintenis c.q. aaneenhechting van alle deelgebieden.

7. Deelgebieden

De verdere uitwerking van de visie voor het recreatiegebied vindt plaats in zes globale deelgebieden (geen harde grenzen). De beleidslijnen uit de voorgaande hoofdstukken vinden daarbinnen hun uitwerking. Het recreatiegebied is verdeeld in het meer zelf, het omliggend historisch veenweidelandschap en drie ontwikkelzones met eigen accenten en kansen. Het zesde deelgebied is het drietal in ontwikkeling zijnde kleinere recreatiegebieden, ten zuiden van het meer: De Buitenlanden, Aagtenpark en de Omzoom.

De hieronder beschreven ontwikkelrichtingen worden ondersteund met de hiernaast getoonde kaart, waarop het plangebied van de visie is aangegeven, met de 6 deelgebieden.

Deelgebied 1 'De Meren'

Betreft gehele Alkmaarder- en Uitgeestermeer

Hoofdkenmerk: ruimte voor waterrecreatie en natuurontwikkeling:

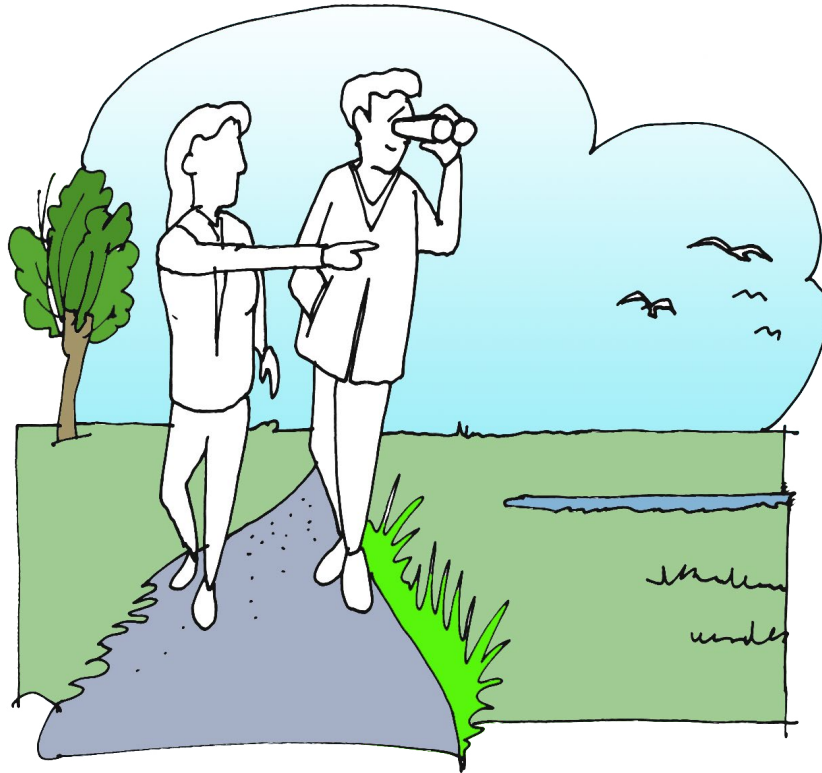
- centrum in een web met waterwegen;
- grote rol voor de pleziervaart (incl. sloepen), watersport en kanoën;
- doorvaart naar omliggende steden en dorpen en jachthavens;
- kansen voor combineren natuurbeleving en waterrecreatie;
- op en rond het water is ruimte voor vissers;
- waterplantengroei in overeenstemming brengen met gebieds-zonering. Toename biodiversiteit door bodemaanpassing, lokale verdieping en aanleg natuurvriendelijke oevers.

Ontwikkeldoelen:

- verdere ontwikkeling van het Alkmaarder- en Uitgeestermeer en versterking van de waterrecreatiesector tot een vitale, duurzame en toekomstgerichte sector;
- verbetering van het netwerk voor de grote (staande mastroute) en kleine recreatievaart.
- meer mogelijkheden voor rondjes door het gebied en naar omliggende gebieden: vaarbeleving van de fraaie omgeving;
- meer mogelijkheden voor oeverrecreatie (zo mogelijk enkele strandjes⁷) en waterplezier zoals suppen en surfen⁸; met name bij Akersloot en bij Woudhaven;
- verdere uitrol van openbare aanmeersteigers (project "Landvasten") en bijbehorende picknickplekken. In het gebied kunnen eventueel op een aantal plekken extra moorings (aanlegboeien en -palen) komen. Daarnaast wordt gekeken voor wenselijkheid van een aantal steigers specifiek voor kano's en kleine boten. Openbare aanlegplaatsen buiten de oeverparken blijven 'basic' en worden niet voorzien van stroom. Door voorzieningen als stroom en oplaadpunten aan te bieden bij jachthavens wordt het (verbrede) gebruik van jachthavens bevorderd;
- collectieve inzameling van vuil- en bilgewater en beschikbaarheid van openbare toiletten bij jachthavens (afstanden binnen RAUM zijn overzichtelijk); voldoende vuilwaterpunten zijn nodig om illegale lozingen op het meer te voorkomen;
- Verbeteren waterkwaliteit: chemisch, ecologisch en als zwemwater (waterbeleid Hoogheemraadschap);

⁷ Dit is maar zeer beperkt mogelijk om diverse redenen: ondergrond zettingsgevoelig, snel te grote waterdiepte (steil talud), golfgevoeligheid, nabijheid beroepsscheepvaart.

⁸ Diverse oevers zijn mogelijk wel geschikt te maken voor suppen/surfen door de beschoeiing verschillende niveaus te geven (trap treden maken door beschoeiingen op verschillend niveau aan te brengen).

Deelgebied 2 'historisch veenweidelandschap'

Betreft Westwouderpolder, Woudpolder, Crommenije, Dorregeest, Hempolder en natuurrijke oevers

Hoofdkenmerk: behoud cultuurhistorische veenweidegebieden, met landschaps- en natuurwaarden en extensieve veeteelt

- Vrijwel onaangetast middeleeuws landschapspatroon (veenweide): open en uitgestrekt karakter, dicht netwerk van sloten, extensieve veeteelt, weidevogels.
- Het open gebied fungeert als een tegenhanger van het dichte stedelijke gebied met kwaliteiten als rust en ruimte; geen verdere verdichting van het gebied.
- Hollandse sferen Krommeniedijk (dijk uit 1280) en diverse molens.
- Crommenije (natuurmonument): overblijfsel Oer-IJ
- relatieve rust, donkerte en stilte (weidevogelgebied)
- ecologische kernkwaliteiten: open waterrijk landschap met extensieve weidevogelgraslanden en verlandingsvegetatie.

Ontwikkeldoelen:

- Continueren huidige gebruik en inrichting;
- Behoud van routes voor fietsen, wandelen, fluistervaren en kano's; eventueel enkele extra verbindingen aanleggen (en voor kano's doorvaarbare duikers), trekpontjes en enkele extra aanleg- en picknickplekken;
- Routestelsel voor kanoën en roeien en fluistervaren zijn ook goed als schaatsroute te gebruiken (Molen- en Merentocht);
- Bij bestaande of in vrijkomende panden onder voorwaarden toestaan van ondersteunende recreatieve functies of kleinschalige overnachtingsmogelijkheden (initiatief eigenaren) als aanvullend verdienmodel.

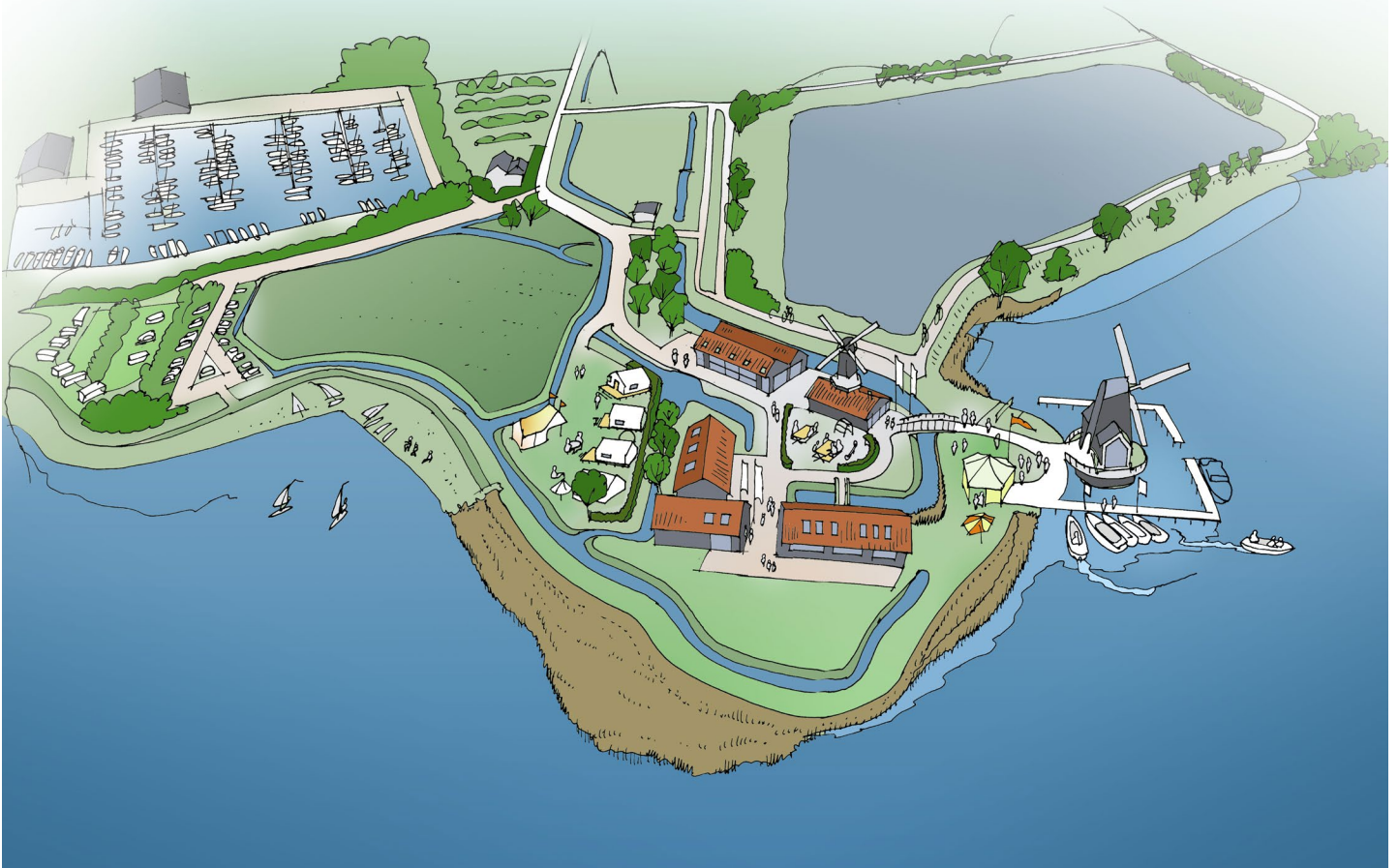
Deelgebied 3 'water- en landrecreatie'

Betreft oevergebied Uitgeestermeer en Zwaansmeer, zone Lagendijk tot historisch fort en lintdorp Krommeniedijk

Hoofdkenmerk: concentratie water- en landrecreatie en bestaande en enkele nieuwe publiekstrekkingen, historische thema's

Ontwikkeldoelen:

- Toevoegen verblijfsrecreatie op en naast het water, horeca, jaarrond leisure voorziening (cultuurhistorie) en verbeteren strandjes en ligweides, alle aansluitend op bestaande voorzieningen;
- Bij ontwikkelingen accent leggen op cultuurhistorische thema's zoals Oer-IJ, Romeinen, Walvisvaart, houtbouw Zaanstreek, Cornelis Corneliszoon, Stelling van Amsterdam.
- Erfgoedpark De Hoop als kernpunt voor ontwikkelingen, beleving cultuurhistorie, toeristisch infopunt, nieuwe horeca, startpunt voor routes, ervaren van het meer.
- Dorregeest: nieuwe horeca, incl. publieke toiletgroep, en aanleg trailerhelling (bestemmingsplan in voorbereiding).
- Promoten historie van en bezoek aan fort K'IJK en Krommeniedijk (geen extra ontwikkelingen).

Deelgebied 4 'dorp aan het water'

Betreft dorpsrand langs historisch deel Akersloot vanaf pont Akersloot tot en met jachthavens Klaas Hoornlaan

Hoofdkenmerk: recreatieve en multifunctionele oeverzone tussen dorpskern en Alkmaardermeer

Het dorp Akersloot is met het Alkmaardermeer verbonden via het wandel- en fietsnetwerk wat in 2002 is gerealiseerd. De pontjesroute loopt daarlangs via de nieuw aangelegde kade rond de Klaas- Hoorn en Kijfpolder. Bij de ontwikkeling van nieuwe woningen op 2 verouderde terreinen langs het meer (bij Jachthaven Laamens) komt een openbare route naar de oever.

Ontwikkeldoelen:

- Lokale voorzieningen voor recreatie (zwemmen);
- Mogelijkheden verkennen voor verbreden perspectief jachthavens (vanwege terugloop botenbezit);
- Kansen voor verbetering verbinding dorp en water door afronding dorpsbebouwing / toevoegen woningen, horeca en openbare oever;
- Deelvisie maken op mogelijkheden gebied Uiterdam en pont Akersloot, waaronder de wenselijkheid en haalbaarheid van passantensteiger, visplekken, camperplaats, uitkijktoren, horeca, fiets- en wandelgelegenheden.
- De Hoorne conform plannen uitvoeren (2021 speelbos, amfitheater en veilige zwemplek met zwemtrapjes/plateaus; Mogelijkerwijs op een later moment extra ambities (w.o. horeca en sport) indien inpasbaar naast weidevogelleefgebied.

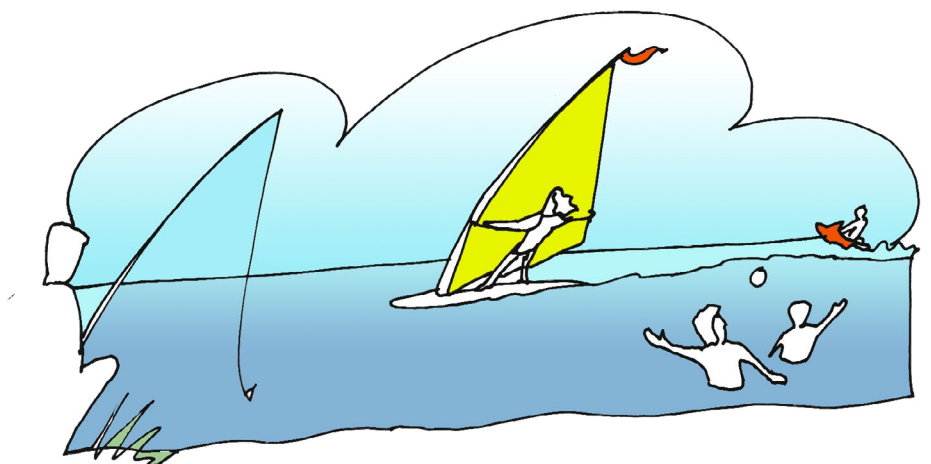
Deelgebied 5 'Dorpen, Vaart en Stelling'

Betreft de zone Markervaart-Kogerpolderkanaal, inclusief Markenbinnen en fort, De Woude, Woudhaven en Deilings.

Hoofdkenmerk: waterrecreatie en beleving cultuurhistorie

Ontwikkeldoelen:

- Afgestemde promotie van bestemmingen / pleisterplaatsen langs het water: fortactiviteiten Markenbinnen, pont en stolpendorp De Woude en ontwikkeling/vernieuwing gebied Woudhaven;
- Recreatieve oevers; startpunt/onderdeel diverse wandel- en fietsroutes
- Gebied Deilings voor snelvaren en waterskiën. Indien veilig uitvoerbaar eventueel ook ruimte maken voor andere durfwatersporten als flyboarden en een drijvende bar & terras.

Deelgebied 6: “Open landschap / groene zoom”

Betreft Aagtenpark en De Buitenlanden en De Omzoom

Hoofdkenmerk: het Aagtenpark en De Buitenlanden vormen samen met de golfbaan en IJdijken een groene oostrand voor Beverwijk/-Heemskerk en zijn belangrijk onderdeel van het verder te ontwikkelen stelsel van recreatieve verbindingen. Hetzelfde geldt voor De Omzoom als groene (zuidwestelijke) dorpsrand bij Assendelft (Kerkbuurt).

Ontwikkeldoelen:

Overkoepelend:

- de drie gebieden zijn de poorten naar het buitengebied en zijn verder te ontwikkelen met een diversiteit aan recreatief gebruik
- richtinggevende thema's: Oer-IJ en Stelling van Amsterdam
- meer wandel-, fiets- en kanoverbindingen tussen deze drie gebieden onderling en met het Alkmaarder- en Uitgeestermeer
- versterken van De Kil (restant van het Oer-IJ) als centrale verbinding voor recreatieroutes, natuur en cultuurhistorie vanaf het Noordzeekanaal naar de Meren. De Kil zichtbaar en breder maken en geschikt maken als kanoroute (de loop van het Oer-IJ en van De Kil zijn afgebeeld in bijlage 1)
- ecologische verbinding langs Groenedijk / IJdijken
- eventueel een jaarrondvoorziening toevoegen, zoals wellness
- tracéstudie A8-A9: borgen diverse hoogwaardige recreatieve verbindingen

Deelgebied 6a: Aagtenpark:

- Toegang verbeteren, bekendheid verbeteren
- Versterken zicht op het landschap van Fort St. Aagtendijk
- Eventueel (kleinschalige) evenementen, uitzichtpunt
- Mountainbikeparcours (technisch)
- Minigolf / Pitch & Put
- Sport en spel in de natuur / speelbos / natuurlijke inrichting
- Commercieel klimpark
- Koppelen aan bestaande horeca (Vuurland)

Deelgebied 6b: De Buitenlanden

- (Door)ontwikkeling plan Landgoed Rorik
- Verbinding met en beleving van omliggende gebieden, waaronder Stelling van Amsterdam
- Thematische wandel- en fietsroutes
- Uitzichtpunt/vogelkijk

Deelgebied 6c: De Omzoom:

- Versterken van de stadsranden, waaronder De Omzoom, voor dagrecreatie, uitbreiding wandel- en fietsroutes vanuit de woongebieden naar het buitengebied en de Noordzeekanaalzone.
- Gebied meer aanhechten op omgeving: landschappelijk, Stelling van Amsterdam, routes. Bestaand wandel- en fietsnetwerk uitbreiden en verbinden met routes in Laag Holland, Amsterdam en Kennemerland.
- Waternetwerk verbinden met wandel- en fietsroutes en erfgoed.

8. Leidraad voor uitvoering

Vaststelling, uitvoering en financiering

De visie dient als kader voor bestaande en nieuwe ontwikkelingen. Bestaande lopende projecten geven al uitvoering aan deze visie. Nieuwe eigen initiatieven of die van derden worden getoetst aan de visie. De vaststelling van de visie leidt niet tot financiële consequenties.

Na de visie volgt een uitvoeringsprogramma. Dat wordt in 2021 opgesteld en beschrijft de gewenste ontwikkelingen die het recreatieschap actief oppakt, aan de hand van uitvoeringsdoelen en acties in de diverse deelgebieden en op thema's (bijv. natuurontwikkeling, routes, historie). De acties bevatten recreatieve, ecologische en financiële doelen en een beschrijving van de maatschappelijke bijdrage van ontwikkelingen. Een belangrijk uitvoeringsdoel is het gebied en de diversiteit aan belevingen en mogelijkheden beter bekend te maken (marketing), zodat meer mensen gebruik maken van het gebied.

Het programma beschrijft diverse projecten voor behoud en ontwikkeling van het gebied concreet en werkt dit verder uit in stappen, waaronder de financiële haalbaarheid. Per (deel)project komt in overzicht wat gedekt is en waar middelen voor gezocht moeten worden. Voor een aantal wenselijke of noodzakelijke investeringen voor uitvoering wordt cofinanciering aangevoerd, zoals subsidie aanvragen, regionale of landelijke programma's en investeringen van derden. Ook worden mogelijkheden en effecten onderzocht van het eventueel heffen van financiële bijdragen van bezoekers/recreanten. Met een uitvoeringsprogramma inclusief middelen kunnen sneller de doelen bereikt worden. De visie dient als kader voor de onderbouwing van eventuele subsidieaanvragen.

Het uitvoeringsprogramma wordt na vaststelling van de visie ter informatie gestuurd aan de gemeenteraden en Provinciale Staten. De planhorizon van de visie is 2030, het uitvoeringsprogramma heeft betrekking op de eerste helft van die periode, tot en met 2026.

- De vaststelling van de visie leidt niet tot financiële consequenties.
- Het opstellen van het uitvoeringsprogramma vindt plaats binnen de begroting.
- De uitrol van het uitvoeringsprogramma zal voor een aantal projecten om meer of nieuwe (tijdelijk) bestedingsruimte vragen voor personele inzet of realiseerbaarheid van projecten. Indien mogelijk wordt dit binnen de dekking van de begroting opgelost. Mogelijkheden voor externe financiering zoals subsidies zullen worden onderzocht. Projecten waarvoor nieuwe bestedingsruimte nodig is worden eerst voorgelegd aan de besturen van provincie en deelnemende gemeenten.

Omgevingsplan

De visie dient mede als bouwsteen voor de op te stellen gemeentelijke omgevingsplannen, voor een ruimtelijk-juridische borging van de beoogde ontwikkelingen en te beschermen waarden.

Toetsen initiatieven (spelregels)

De recreatieve ontwikkelingsmogelijkheden in het gebied zijn beperkt. In enkele deelgebieden zijn

nieuwe initiatieven mogelijk, zoals beschreven in hoofdstuk 7. Het recreatieschap toetst de bijdrage van nieuwe initiatieven aan onderstaande spelregels:

Het initiatief:

1. versterkt het recreatieve aanbod (vermaak, beweging, rust en/of ontspanning) in de breedte en deels jaarrond;
2. versterkt de biodiversiteit en natuurbeleving;
3. draagt bij aan de identiteit (w.o. cultuurhistorie) en naamsbekendheid van het gebied;
4. past bij de overige functies in het gebied en omgeving en vult deze aan;
5. leidt tot vaker en langer bezoek en samenwerking tussen partijen;
6. levert zo mogelijk inkomsten op voor het recreatieschap;
7. gaat uit van duurzaam ondernemen en maakt zo veel mogelijk gebruik van het principe van natuurinclusief bouwen en draagt bij aan energie- en klimaatdoelstellingen.

Overzicht projecten en plannen

Het uitvoeringsprogramma bevat per deelgebied een verdere uitwerking van de in hoofdstuk 7 beschreven ontwikkelrichting. Per gebied ligt een ander accent. Alle deelgebieden liggen in bijzondere landschappelijke structuren en maken onderdeel uit van bepaalde beleving in natuur en/of recreatie, buitenactiviteiten en recreatieve voorzieningen. Daarnaast zijn er drie overkoepelende thema's voor het gebied waarvoor deelplannen komen.

	Projecten in deelgebieden	Accent, beoogd resultaat
1	De meren	diverse nieuwe ontwikkelingen mogelijk maken voor zowel toene- mend gebruik waterrecreatie, als meer natuurontwikkeling en biodi- versiteit.
2	historische veen- weide-landschappen rondom het meer	behoud van vrijwel onaangetast middeleeuws landschapspatroon, weidevogelgebied en extensieve veeteelt; het open gebied fungeert als een tegenhanger van het dichte stedelijke gebied met kwaliteiten als rust en ruimte; doorlopende verbindingen natuur, varen, wandel- en, fietsen, zo mogelijk enkele extra verbindingen maken.
3	oevergebied Uitgeester- meer en Zwaansmeer (Uitgeest)	concentratie land- en waterrecreatie, bestaande en enkele nieu- we publiekstrekkingen, historische thema's; Erfgoedpark De Hoop als kernpunt voor ontwikkelingen, toeristisch infopunt, nieuwe horeca, startpunt voor routes, ervaren van het meer.
4	Dorp aan het water (Ak- ersloot)	recreatieve oeverzone tussen dorpskern Akersloot en Alkmaarder- meer (verbeteren verbinding dorp en water): horeca, lokale recreati- evoorzieningen oevers en zwemmen; verbreden perspectief jachtha- vens.
5	Dorpen, Vaart en Stelling (zone Markervaart)	waterrecreatie en beleving cultuurhistorie. Afgestemde promotie van bestemmingen / pleisterplaatsen langs het water: fortactiviteiten Markenbinnen, pont en stolpendorp De Woude en ontwikkeling/ver- nieuwing gebied Woudhaven.
6 a,b,c		groene rand Beverwijk, Heemskerk en Assendelft: uitbreiding wandel- en fietsroutes vanuit de woongebieden, poorten naar het buitengebied en verder ontwikkelen met een diversiteit aan recre- atief gebruik; gebied meer aanhechten op omgeving: landschappeli- jk, Stelling van Amsterdam en routes in Laag Holland, Amsterdam en Kennemerland.

	Overkoepelende plannen	
7	Netwerken	samenhangend beheerplan natuur/recreatiedoelstellingen (inclusief borging NNN en ecologische verbindingzones door het gebied en naar de omgeving). Haalbaarheidsonderzoek naar de aanleg van een aantal ontbrekende schakels in het gebied, tussen fietsroutes, wandelroutes (inclusief boerenlandpaden) en kanoroutes en eventueel ruiterspaden, met een overzichtskaartje van de belangrijkste bestaande recreatieve routes.
8	Plan voor marketing en samenwerking	Plan opstellen en middelen vrijmaken om gebied beter op de kaart te zetten; lokaal en (boven)regionaal bekend, zie aandachtspunten hieronder
9	Regionale Energie Strategie	ruimte voor zonnepanelen (zoekgebieden), biomassa, waterberging

In overzicht:

Het uitvoeringsprogramma zal ook ingaan op een aantal plannen voor het beheer van het gebied (zie ook de punten in bijlage 4 over afval, handhaving, sanitaire voorzieningen, afmeerplekken, waterplanten en blauwalg).

Plan voor marketing en samenwerking

Het recreatieschap ondersteunt zowel de ontwikkeling van natuur als van recreatie in het gebied. Voor het recreatief gebruik is dat merendeels rustige recreatie (wandelen, fietsen, kanoën, zeilsport, excursies, beleven (cultuur)historie, bezoek forten e.d.). Daarnaast is er ruimte voor een aantal actieve of meer aanwezige vormen van recreatie en toerisme (strandjes, campings, havens, horeca, watersport, intensivering recreatief gebruik Aagtenpark). Juist de afwisseling in mogelijkheden maakt het gebied divers en aantrekkelijk.

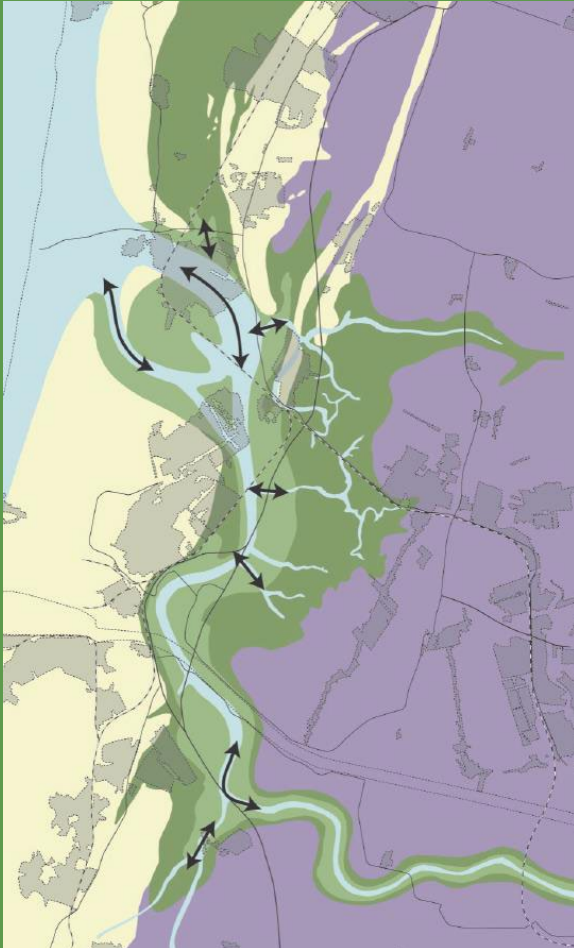
Voor de recreatieve benutting zet het recreatieschap instrumenten in als promotie en marketing en digitale media. Dit wordt de komende jaren steviger ingezet samen met gemeenten en ondernemers uit het gebied en de bestaande gemeentelijke en (boven)regionale platforms voor promotie. Uit onderzoek blijkt dit gebied relatief onbekend en onderbenut, terwijl er genoeg ruimte is om meer bezoekers te ontvangen, ook uit de regio en als alternatief voor de kust, duingebieden en MRA. Bezoekers die langer blijven en meer in het gebied besteden, in balans met draagkracht van de omgeving (inwoners, natuur, erfgoed) en bijdragen aan de lokale economie (bestedingen). In het uitvoeringsprogramma worden de volgende aandachtspunten uitgewerkt:

- meer samenwerking met recreatieondernemers en verenigingen in en rondom het gebied en in de dorpskernen voor afgestemde promotie en arrangementen;
- diverse concrete aanknopingspunten vanuit diverse (historische) stichtingen (OerIJ, Cornelis Corneliszoon, Uitgeester en Akersloter Molens) voor ontwikkelde verhaallijnen en mogelijke producten;
- nader onderzoek naar behoeften en doelgroepen is noodzakelijk; verdere invulling in participatie met potentiële doelgroepen;
- voor (inter)nationale promotie is een andere naam voor het gebied gewenst;
- bevorderen toeristisch imago, impuls geven aan recreatie en toerisme met actievere promotie, stimuleren meerdaags toerisme;
- het gebied als geheel promoten in samenhang met de omgeving (marketing, app, website,

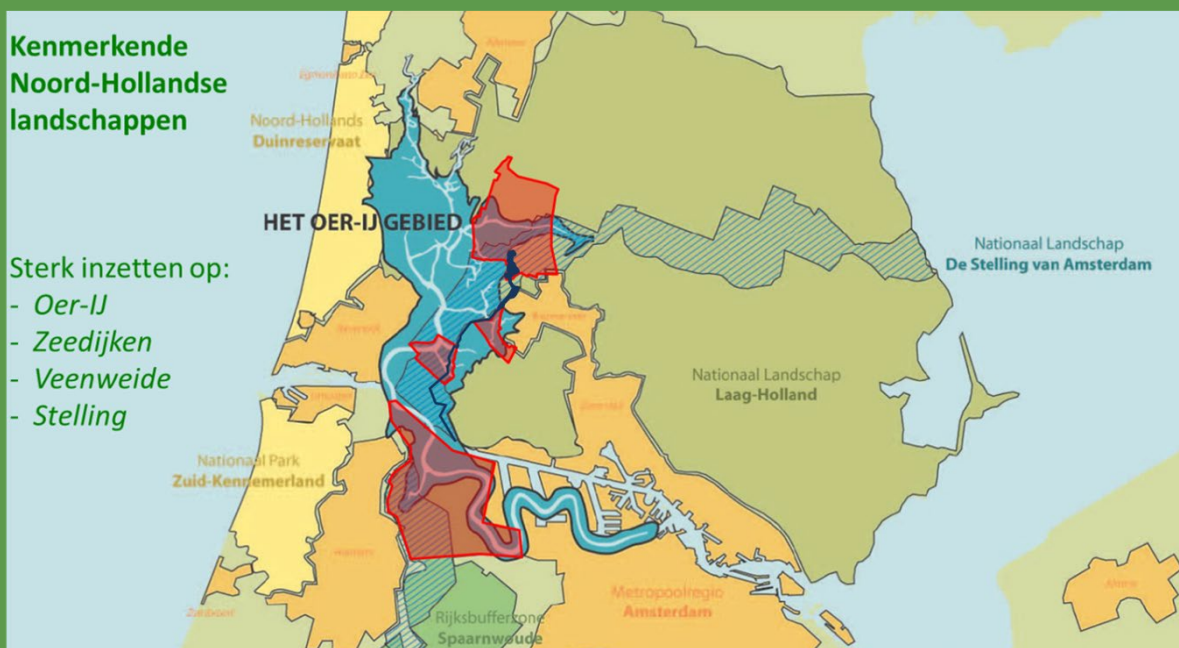
- bewegwijzering) en in samenwerking tussen gemeenten, recreatieschap en ondernemers;
- meer communicatie over evenementen, recreatieve routes, aanleg- en pleisterplaatsen;
- versterken cultuurhistorie als unique selling point: verhalen over de ontstaansgeschiedenis en vorming van het unieke landschap; verbinding met andere (regionale) cultuurhistorische waarden en evenementen;
- meer samenwerking met andere beheerorganisaties op uitvoering en beleidsniveau (Staatsbosbeheer, Landschap Noord-Holland, Hoogheemraadschap, Recreatie Noord-Holland);
- bevorderen verblijfsrecreatie: langer verblijf en meer bezoek aan andere bedrijven / activiteiten (arrangementen); aanleg van camperplaatsen is hier eventueel onderdeel van.

Gebiedstafels

Het recreatieschap onderzoekt de mogelijkheid een of meer gebiedstafels op te richten, bijvoorbeeld om goede en vernieuwende plannen van ondernemers te bespreken of om de marketing van het gebied te professionaliseren. Dit met als voorwaardelijke basis dat de kwaliteit van het gebied ook verbetert, qua landschapsbeleving, natuurwaarden, cultuurhistorie en recreatieve verbindingen. Ook de voortgang en eventuele bijstelling van ontwikkelingen in het gebied wordt besproken in de gebiedstafel, met inbreng vanuit belanghebbenden (participatie) vanuit een denktank of klankbordgroep. Daarnaast is een gebiedstafel mogelijk als platform om sociale betrokkenheid bij het gebied te versterken, als netwerk tussen vrijwilligers, verenigingen, ondernemers en overheden. De visie en daaruit voortkomend ontwikkelprogramma vormen een nieuwe basis om beleidskaders binnen en tussen overheden te stroomlijnen. De gebiedstafel dient als voorbespreking voor bijvoorbeeld vergunningverlening voor ondernemers en evenementen.

Bedding Oer-IJ circa 2800-250 v.Chr. Bron: oerij.eu

In rood plangebied RAUM (en een deel van recreatiegebied Spaarnwoude, beide gelegen in het Oer-IJ gebied

Bijlage 1: Karakteristiek van het gebied

Het Alkmaarder- en Uitgeestermeer en de gebieden De Buitenlanden, Aagtenpark en de Omzoom liggen in een laaggelegen gebied tussen bebouwingslinten als Uitgeest, Akersloot en Krommeniedijk, een gebied waar duizenden jaren geleden het Oer-IJ stroomde.

Aardkundig monument

Het meer met oeverlanden en omliggende veenpolders tonen een landschap zoals dat er in de Middeleeuwen waarschijnlijk ook al heeft uitgezien. Het is het enige nog resterende meer in Noord-Holland dat door erosie van het veen is ontstaan. Als onvervangbaar historisch element in het landschap is het meer door de provincie aangewezen als “aardkundig monument”.

Laag Holland / Amsterdam Wetlands

Vanuit het perspectiefplan Amsterdam Wetlands wordt het gebied waarin het meer zich bevindt omschreven als “Het best bewaarde geheim van Amsterdam”. Dit betreft het indrukwekkende polder- en moerasland tussen de MRA en regio Alkmaar: Laag Holland.

“Een bijzonder gebied met historische dorpjes, spannende sloten en meren, en natuurparels met veel water- en weidevogels. Dé plek om het drukke stadsleven te ontvluchten en te ontspannen, te genieten en frisse lucht op te doen. Met bijzondere biodiversiteit en volop recreatiemogelijkheden voor bewoners en bezoekers uit de stad.” (bron: website Amsterdam Wetlands).

Inzet Oer-IJ

Het Oer-IJ was een grillige vertakking van de Rijn, die bij Castricum in zee uitmondde (zie afbeelding). Het stroomgebied van het voormalig Oer-IJ ligt tussen de duinen en het veenweidegebied en is drager van een groene zone vanaf recreatiegebied Spaarnwoude tot recreatiegebied Alkmaarder- en Uitgeestermeer. De bedding van deze waterloop is nog steeds tastbaar en herkenbaar in het gebied aanwezig. In het gebied rondom het Oer-IJ is sprake van maar liefst zes verschillende landschapstypen op een relatief kleine oppervlakte. Daarnaast is het archeologisch zeer rijk. Dat maakt het gebied uniek in Nederland. De stichting Oer-IJ heeft als missie om deze unieke kwaliteiten bekend(er) te maken bij overheidsinstanties en bij het publiek. Zij levert daarvoor onder andere ideeën voor verhalen, routes en thematische attracties (waaronder uitkijktorens) die de zichtbaarheid van de historie van het gebied vergroten.

Het Alkmaardermeer en Uitgeestermeer zijn het restant van een oude veenrivier die vanaf de Schermer stroomde en uitkwam op het Oer-IJ. De zeemonding verzandde vlak voor het begin van de jaartelling en de rivier begon op een meer te lijken. De bewoners aan de oevers van deze ‘meerrivier’ exploiteerden en ontwaterden het veen, waardoor het ging inklinken en steeds lager kwam liggen (bron Oer-IJ.eu).

Watersport en -recreatie

Het Alkmaarder- en Uitgeestermeer kent diverse jachthavens, met name in de zuidwesthoek maar ook aan beide zijden van de noordelijke helft van het meer. Ook zijn er aan de zuid- en westzijde diverse (gratis toegankelijke) strandjes, sommige met zwemwater. Langs het meer kan gefietst en gewandeld worden. Op het water zelf is ruimte voor watersporters en vissers. Een gedeelte in het noordoosten is gereserveerd voor “snelvaren”. Op de oevers is sprake van ondersteunende horeca. Er zijn enkele campings en kleinschalige overnachtingsmogelijkheden. Aan de noordzijde wordt het Alkmaardermeer (nagenoeg) afgesloten door de Sakerleidendam. Een groot deel van de natuur in het gebied (en het water zelf) is beschermde natuur, onderdeel van Natuurnetwerk Nederland (NNN).

Dorpen rondom het meer

Direct ten westen van het meer liggen de dorpen Uitgeest en Akersloot, hoewel door de tussenliggende A9 (Uitgeest) en de opzet van de bebouwing (Akersloot) de feitelijke en gevoelsmatige verbinding tussen deze kernen en het water beperkt is. Aan de noordoostzijde van het meer ligt het eiland De Woude, bestaande uit karakteristieke stolpboerderijen, alleen bereikbaar over water. Iets verder ten zuidoosten van het meer liggen het historische dorplint Krommeniedijk en de grote kern Krommenie en de overig dorpen van de gemeente Zaanstad. Het stadshart van Alkmaar ligt op slechts 7 km van het meer.

5 Molens

Ten oosten van Krommeniedijk ligt Molen **De Woudaap** (1651). De landschappelijke waarde van de in een open weidegebied en aan de Nauernasche Vaart gelegen achtkante molen is groot. De molen is gebouwd om het bedijkte veenachtig gebied ten noorden van Krommeniedijk te bemalen, nadien polder 't Woud genoemd. In het zuiden grensde deze polder aan de polder Krommenie die ongeveer gelijktijdig ontstond. In 1948 zijn beide polders samengevoegd tot de Krommenieër-Woudpolder. De Woudaap is in 1864 vervijzeld en nog steeds regelmatig voor de bemaling van deze polder in bedrijf.

Aan de Lagendijk net buiten Uitgeest staan staat de **Tweede Broekermolen** (ca 1631). Deze bemaalde met nog vier molens de ca. 1805 ha grote polder Uitgeester- en Heemskerkerbroek op de Schermerboezem.

Circa 500 meter verder staat het molentje **De Corneliszoon** (2010), onderdeel van Erfgoedpark De Hoop. Bedoeld als lattenzager en onderdeel van een historisch houtzaagmolencomplex, dat (nog) niet van de grond is gekomen. Het Erfgoedpark is ook bedoeld als eerbetoon aan Cornelis Corneliszoon van Uitgeest, die eind van de 16e eeuw bedacht om met toepassing van een krukas op windkracht in een molen hout te verzagen. Deze uitvinding was mede van grote invloed op de economische, culturele en sociale ontwikkeling in de 17e eeuw (Gouden Eeuw). De originele Westzaner houtdroogloods op het terrein van het Erfgoedpark krijgt een publieksfunctie. De bedoeling is dit provinciale monument een museale inrichting te geven. Met aandacht voor de verhalen over landschapsgeschiedenis, het Alkmaarder- en Uitgeestermeer en de betekenis van Cornelis Corneliszoon. De aanwezig horeca maakt van de plek een echte bestemming. Stichting Oer-IJ heeft verschillende fietsroutes vanuit deze locatie ontwikkeld, waaronder de fietsroute 'Cromme-IJ en Stelling van Amsterdam', en organiseert er excursies met gidsen. De locatie biedt uitgelezen mogelijkheden voor verbinding over water met Alkmaar en Zaanse Schans.

De **Dorregeester Molen** (1896) ten noordoosten van Uitgeest bemaalde de 185 ha grote polder Dorregeest op de Schermerboezem. Net als de Woudaap is de landschappelijke betekenis van de in een vrij open weidegebied gelegen molen groot. Het veenachtige land van Dorregeest heeft tot het midden van de 17de eeuw op natuurlijke wijze kunnen afwateren (Met uitzondering van de polder Dielofsmeer (Dorregeestermeer): deze 27 hectare grote polder binnen de Dorregeesterpolder is in 1557 drooggemalen en gehouden met de - inmiddels verdwenen - molen De Bittere Dood). In 1647 is het gebied, vanwege de door de grote bedijkingen hoger geworden boezemstand, bepolderd en onder bemaling gebracht. De voorganger van de huidige molen, die in 1864 nog als schepradmolen was ingericht, verbrandde op 6 december 1895 als gevolg van blikseminslag. Eind 1947 werd de windmolen buiten bedrijf gesteld en nam een in de directe nabijheid gebouwd elektrisch vijzelgemaaltje de bemalingstaak over.

De **Oude Knegt** (2004) direct ten noorden van Akersloot is een herbouwde korenmolen. Op deze plek is meerdere keren een molen herbouwd, de vroegste versie stond er al vóór 1573.

Zeedijkenlandschap zuidelijk van het meer

Ten zuiden van het meer - op 5 à 6 km afstand - ligt een drietal in ontwikkeling zijnde kleinere recreatiegebieden: De Buitenlanden, Aagtenpark en de Omzoom. Deze zijn net als het meer onder beheer van het recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer. De aanleg van deze recreatieparkgebieden past in de opzet van VINEX-wijken: compacte woongebieden, huizen met kleine tuinen vlakbij bestaande NS stations voor woon-werk verkeer per OV en nieuwe openbare parken dicht bij de wijken om te voorzien in dagelijkse vrijetijdsbehoeften van mensen. De gebieden liggen allemaal in een ander type landschap, van west naar oost:

- Het “**Aagtenpark**” ligt binnendijs langs de historische Sint Aagtendijk (13e eeuw) in de Wijkerbroekpolder. Het park is aangelegd op een voormalige stortplaats. Van de oorspronkelijke polder is niets meer te zien behalve twee smalle stroken aan weerszijden van de stortheuvel, tot de taluds van de A9 en de A22.
- “**De Buitenlanden**” ligt in het zeekeleigebied tussen de oude Ijdijken en behoorde tot de drooglegging in 1870 deels tot het Wijkermeer (en het stroomgebied van het voormalig Oer-IJ). De Buitenlanden zijn de opgeslibde oevers van de oorspronkelijke binnensee. Dit gebied ligt aansluitend op het Aagtenpark en kenmerkt zich door een open karakter en is net als de zuidoostelijke oever van het meer onderdeel van de Stelling van Amsterdam. Nu is er ruimte voor wandelen, fietsen, spelen, genieten van de weidsheid en letterlijk en passant een beeld krijgen van natuur en landbouw.
- “**De Omzoom**” ligt in het uitgestrekte veenweidegebied rond Assendelft, gekenmerkt door een middeleeuwse verkavelingspatronen, Dit gebied was onderdeel van het stroomgebied van het Oer-IJ: in de ondergrond zijn kreekruggen die lokaal voor reliëf zorgen. Het gebied is ingericht met sportvoorzieningen, grenzend aan diverse wijken binnen de gemeente Zaanstad (o.a. Saendelft).

Stelling van Amsterdam

Een ‘rode draad’ door het gebied is de Stelling van Amsterdam. Dit provinciaal monument en UNESCO Werelderfgoed is uniek vormgegeven, gebruik makend van het omringende landschap, met schootscirkels en een inrichting die het onder water zetten (inundatie) van land mogelijk maakte. De Stelling brengt landschappelijke samenhang tot expressie en is een verrijking van het cultuurlandschap. Naast cultuurhistorische en landschappelijke betekenis is de Stelling een ‘stiltelandschap’ in de MRA waar openheid en rust te ervaren zijn.

De Stelling verbindt de deelgebieden van het recreatieschap. De linie en forten lopen als een kralensnoer vanaf het IJ langs De Buitenlanden en De Omzoom naar Alkmaarder- en Uitgeestermeer en verder door naar de Beemster en Waterland. Langs de randen van het recreatiegebied liggen vijf forten, met allerlei toeristische, culturele en maatschappelijke activiteiten.

De structuren van de Zeedijken en Stelling overlappen voor een deel: de St. Aagtendijk en de Liniedijk vormen samen met forten de hoofdverdedigingslijn, met noordwaarts de middeleeuwse ‘verlengde Aagtendijk’ als begrenzing van de inundatiezone aan de oostzijde.

Bijlage 2: Bestaand gebruik

→ Een overzichtskaart met alle bestaande voorzieningen is te vinden op alkmaarder-enuitgeestermeer.nl/kaart (stranden, routes, parkeren, botenhelling, aanlegsteigers, kano-opstaplaatsen, horeca etc.)

Metingen in het gebied rondom het Alkmaarder- en Uitgeestermeer geven aan dat het aantal bezoeken aan de ‘oeverparken’ de afgelopen tien jaar gestaag is gestegen van circa 300.000 naar circa 400.000, met een piek in 2017. In 2018 nam het aantal bezoekers weer iets af (nog geen cijfers uit 2019 beschikbaar). Dit betreft metingen door Recreatie Noord-Holland op basis van (automatische) verkeerstellingen. Van De Buitenlanden, Aagtenpark en De Omzoom worden momenteel de bezoekerscijfers nog niet gemeten.

Andere cijfers gaan uit van een aantal unieke bezoekers tussen 100.000 en 200.000 (NBTC-NIPO 2016). In het kaartje (zie volgende bladzijde) uit dit rapport valt – los van de absolute aantallen – op dat het gebied te midden van diverse andere, veel drukker bezochte steden en gebieden, relatief onderbenut lijkt. Dit komt overeen met de waarneming van veel gebruikers en ondernemers in het gebied. Hieruit kan voorzichtig geconcludeerd worden dat er ruimte is voor meer bezoekers.

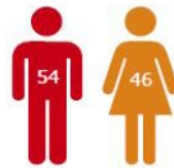
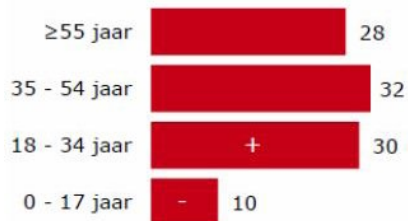
Dit onderzoek geeft voor het RAUM tevens informatie over het type bezoekers, de ondernomen activiteiten en de waardering van het gebied (zie **afbeelding**). Opvallend is dat de leeftijdsgroep 0-17 jaar achterblijft en de leeftijdsgroepen erboven in gelijke mate voorkomen. Ook valt op dat onder de bezoekers vrijwel alle “leefstijlen” in enigszins gelijke mate voorkomen, met een kleine plus voor geel (“uitbundig”).

Omdat RAUM een belangrijke voorziening is voor de regiobewoners (naast bovenregionale bezoekers) wil het recreatieschap aansluiting zoeken bij deze regionale ‘kleuren’ over passend aanbod. De herkomst van de leefstijlen uit omliggende dorpen en steden blijkt uit de **provinciale leefstijlenatlas**, zie kaart leefstijlen omliggende dorpen en steden. In de leefstijlenatlas worden demografische gegevens gekoppeld aan interesses, wensen en behoeften op het gebied van vrijetijdsbesteding. Het vrijetijdsgedrag van zowel Noord-Hollanders als binnenlandse toeristen is ingedeeld in 7 segmenten met een eigen kleur. De segmenten vertegenwoordigen een karakteristieke leefstijl, die tot uiting komt in het vrijetijdsgedrag: variërend van ‘creatief en inspirerend rood’ tot ‘rustig groen’.

Grotere gebruikers, ondernemers en betrokkenen roemen vrijwel unaniem de volgende waarden:

- Een mooi meer met vele kwaliteiten
- Mooie natuur / weidevogelgebied / oevers met hoge natuurwaarde
- Rust op het water
- Ruimte en puurheid, openheid van het gebied
- Voldoende ruimte voor (water)recreatie
- Dichtbij grote steden als Amsterdam en Alkmaar
- (Cultuur)historie
- Goed bereikbaar

profielkenmerken (in %)

leefstijlen

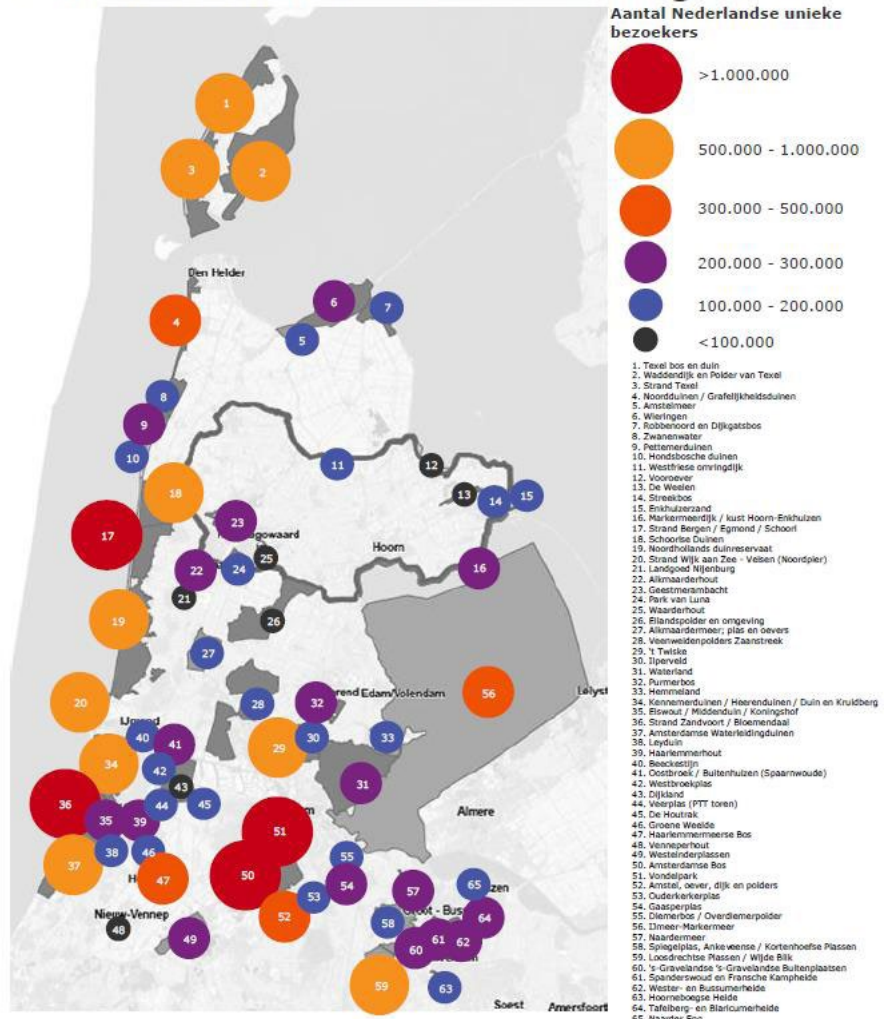
- stijlvol luxe
- ingetogen
- creatief & inspirerend
- gezellig
- uitbundig
- rustig
- ondernemend

Herkomst binnen provincie NH:
 • directe omgeving*: 10%
 • overig provincie N-H: 90%

* Gemeente Ouder-Amstel

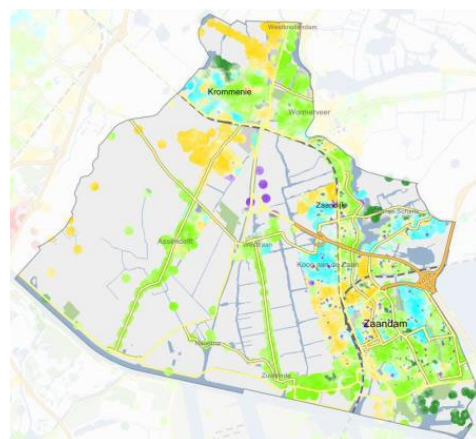
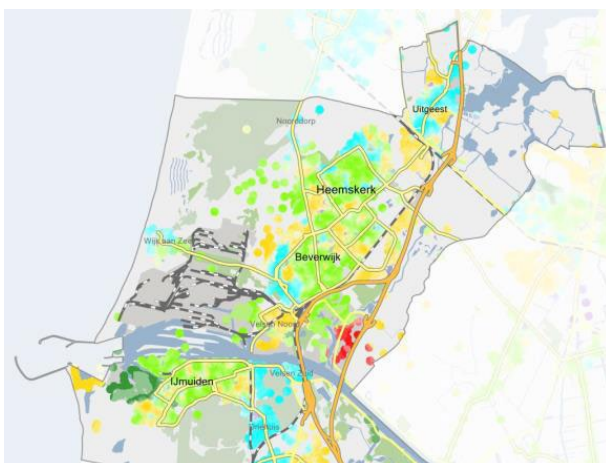
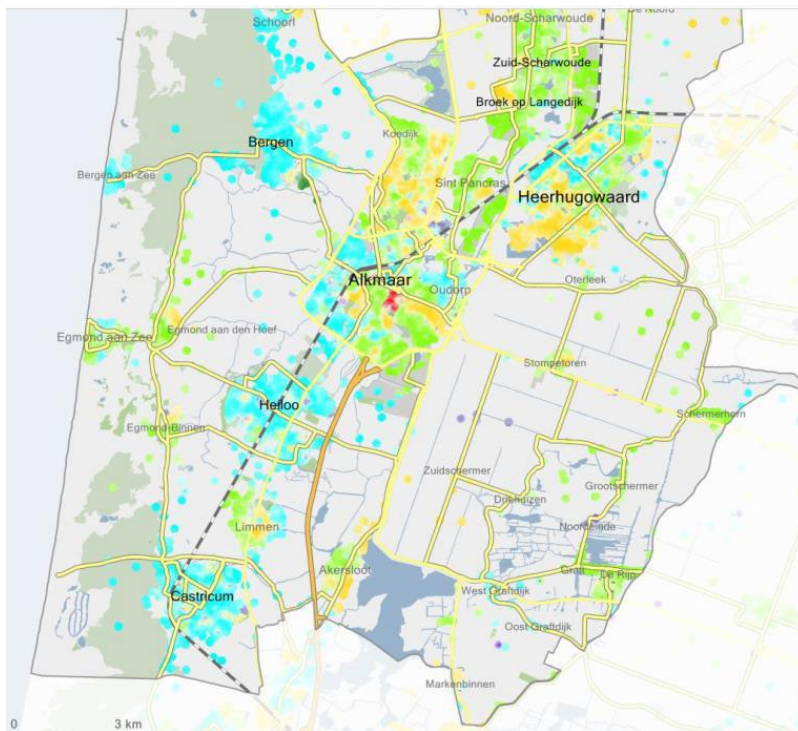
Herkomst MRA regio: 89%

Aantal bezoekers naar recreatiegebied

Bron: Bezoekersonderzoek Natuur- en
 Recreatiegebieden Noord-Holland 2016,
 NBTC-NIPO Research

De gemeente Zaanstad heeft in 2013 onderzocht hoe groen en water worden gewaardeerd. Dit is geen representatief onderzoek, maar is een bijdrage om pluspunten en aandachtspunten beter in beeld te krijgen. De aantrekkelijkheid van de Zaanse parken en buitengebieden scoort hoog. Tegelijk lijkt het erop dat mensen vrij beperkt erop uit gaan naar de wat verder gelegen gebieden (behalve kust) en mogelijkheden voor bijvoorbeeld varen weinig worden benut. Veel mensen komen meestal op de fiets (Alkmaarder- en Uitgeestermeer 47%) en worden er over (auto)bereikbaarheid (m.n. parkeren, OV) nog wel verbeteringen verwacht, maar dat is slechts beperkt uitgesplitst per gebied.

Legenda

■ Creatief en inspirerend rood	■ Rustig groen	■ Stijlvol en luxe blauw
■ Uitbundig geel	■ Ingetogen aqua	■ Ondernemend paars
■ Gezellig lime		

Leefstijlen omliggende dorpen en steden (bron: provinciale leefstijlatlas 2012).
Op de provinciale website zijn gegevens en kaarten per gemeente in te zien:
noord-holland.nl/Onderwerpen/Toerisme_recreatie/Leefstijlen_dagrecreatie

Bijlage 3: Bestaand beleid

→ Een volledig overzicht staat in de samenvatting van bestaand beleid in een separate bijlage.

Bij het opstellen van deze visie is gekeken naar bestaand beleid dat relevant is voor behoud en ontwikkeling van het Alkmaarder- en Uitgeestermeer. Hierbij gaat het om plannen op gemeentelijke, regionaal en provinciaal niveau, zoals:

- Raad voor de leefomgeving en infrastructuur: advies 'Waardevol toerisme'
- Omgevingsvisie NH2050 en verordening provincie Noord-Holland
- Prachtlandschap Noord-Holland; leidraad landschap & cultuurhistorie
- Visie op Waterrecreatie in Noord-Holland 2030
- Ambitiedocument Holland boven Amsterdam 2040
- Regionale Visie Verblijfsrecreatie Noord-Holland Noord 2030
- Visies Regio Alkmaar en Metropoolregio Amsterdam (MRA)
- Laag Holland / Amsterdam Wetlands
- Concept Regionale Energie Strategie
- Beleid gemeenten

Uit al deze plannen komt min of meer hetzelfde (wens)beeld naar voren. De (vele) bestaande beleidslijnen voor het gebied sluiten goed op elkaar aan en gaan merendeels uit van dezelfde te behouden waarden en dezelfde accenten voor ontwikkeling. Het gaat om waardevol gebied ten aanzien van onder andere natuur, landschap, cultuurhistorie en toerisme/recreatie. Tegelijk blijft de potentie van het gebied onderbenut en zijn er kansen voor nieuwe initiatieven. Daarnaast is er een ruimtevraag voor experimenten en oplossing voor actuele maatschappelijke vraagstukken zoals tegengaan van bodemdaling en CO₂-uitstoot en de opwekking en opslag van energie.

Sterk samengevat komen uit circa 15 beleidsplannen de volgende ontwikkelrichtingen naar voren:

Algemeen voor de regio:

- Ontwikkelen van natuurwaarden en biodiversiteit in combinatie met duurzame landbouw
- Verbinden van natuurgebieden voor een robuust ecosysteem
- Landgebruik en waterpeilen in balans brengen met de draagkracht van de veenweidegebieden
- Landschappelijke verscheidenheid herkenbaar houden / openheid behouden
- Amsterdam Wetlands: recreatief grid, zonering veenweide

Meer specifiek voor de recreatiegebieden:

- Ruimtelijke ontwikkelingen inspireren op het Oer-IJ en Stelling van Amsterdam
- Realiseren van meer en goede vaarverbindingen over cultuurhistorisch waardevolle trajecten, met sterkere beleving van natuur en landschap
- Ontwikkelen van aantrekkelijke bestemmingen op de grens van land en water, bij voorkeur ook gecombineerd met cultuurhistorie (bijvoorbeeld molen De Hoop)
- Toekomstbestendig maken van de (deels vergrijzende) watersportsector
- Sterkere positie voor RAUM als onderdeel van het toeristisch aanbod in de regio, met het accent op waterbeleving, mede met het oog op een grotere spreiding van toeristen in de MRA en ontlasten kustgebied;

- Ruimte bieden voor nieuwe vakantie- en recreatieformules, transformatie van verouderde verblijfsaccommodaties
- Verbeteren van het aanbod aan dagrecreatie
- Verbeteren bereikbaarheid en de aansluiting op het OV-netwerk
- Met de inrichting van het gebied verleiden tot gezond gedrag
- Waterplantengroei in overeenstemming brengen met gebiedszonering

Van belang zijn verder de beleidsplannen vanuit de gemeenten op wiens grondgebied het meer en het omliggende gebied zich bevinden.

In **Uitgeest** staat centraal het verder ontwikkelen van recreatie en toerisme in de oeverzone van het meer, door een menging van functies – ook wonen en bedrijvigheid – in relatie tot het aanwezig erfgoed. Ambitie is ook het verbeteren van de ruimtelijke relatie tussen het dorp en het water en toegang tot het gebied via de zuidzijde. Voor het open (buiten)gebied geldt een behoudende insteek voor het open (buiten)gebied, met voldoende ruimte voor een duurzame agrarische sector.

Castricum benadrukt in haar structuurvisie 2030 eveneens het behoud van het open landschap, naast het zichtbaar en beter beleefbaar maken van het water en de doorontwikkeling van het meer als aantrekkelijke toeristisch-recreatieve bestemming. Daar waar Akersloot direct grenst aan Alkmaardermeer streeft de gemeente naar een kwalitatief hoogwaardige ruimtelijke afronding van deze kern. Een duidelijke begrenzing is wenselijk (geen rafelranden). Dit biedt mogelijkheden voor bescheiden aantallen nieuwe woningen.

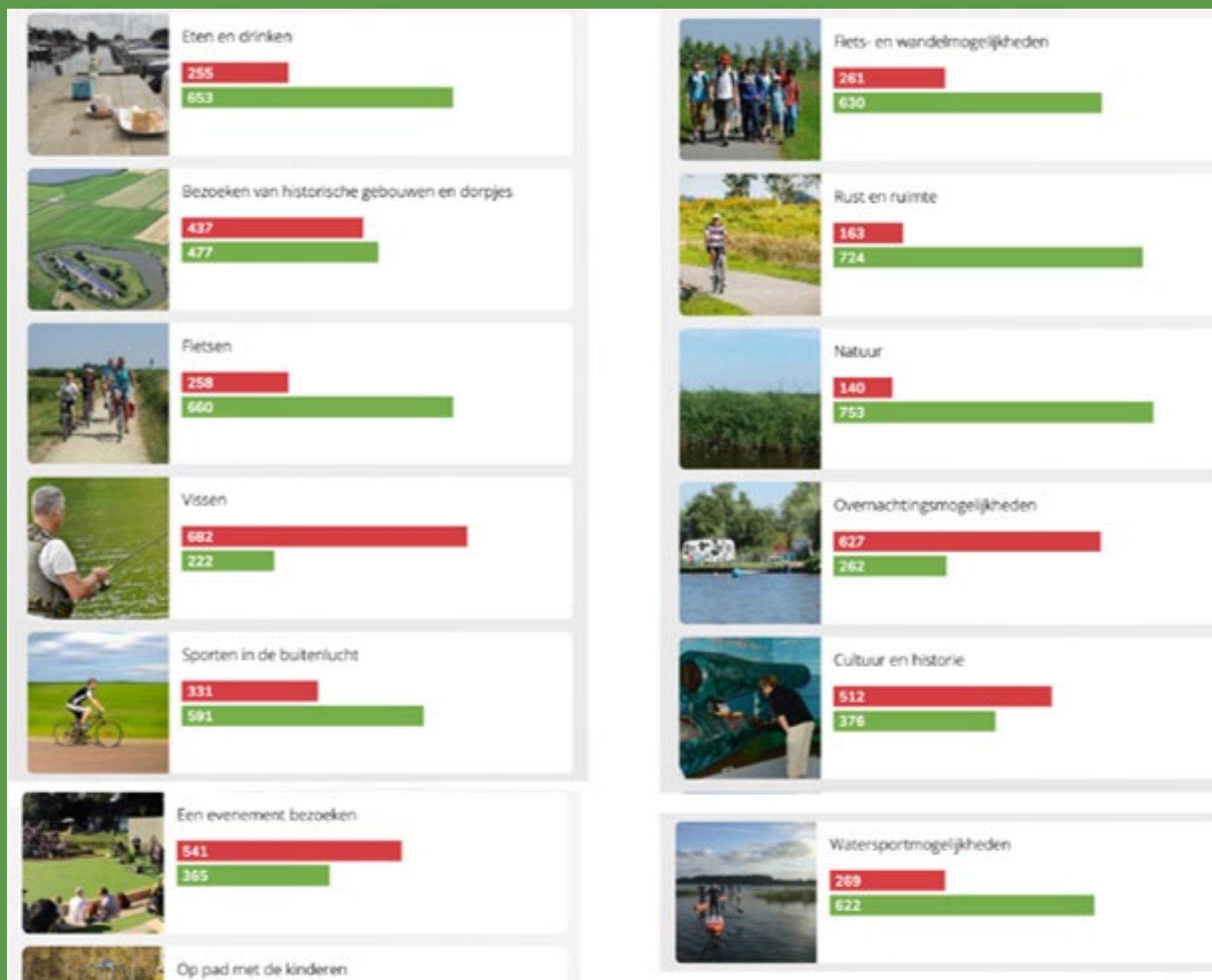
Recent heeft de gemeente Castricum zich in het kader van de energietransitie uitgesproken tegen de plaatsing van (meer) windturbines binnen haar gemeentegrenzen.

Beverwijk heeft voor het plangebied geen recente ruimtelijke plannen. Het bestemmingsplan De Buitenlanden (2009) vormt de basis voor alle in gang gezette ontwikkelingen om het gebied in te richten voor dagrecreatie, inclusief een stadsboerderij (thans project Landgoed Rorik). Voor het Aagtenpark geldt in bestemmingsplan Groene Oostrand (2014) de bestemming “Zone Recreatie 1” voor een diversiteit aan recreatief gebruik: parken, wandelpaden, sport, speelweiden, speeltuinen, trimbanen, fiets-cross terreinen, openluchttheater, met eventuele daarbij behorende gebouwen.

Uit het ruimtelijke beleid van **Zaanstad** komen vooral onderstaande aandachtspunten en ontwikkelrichtingen naar voren voor het plangebied: ecologische verbinding langs Groenedijk / IJdijken, verbindingen voor fietsers naar en langs Omzoom, cultuurhistorische structuren en routes, inpassen eventuele tracé A8-A9, eventuele mogelijkheden voor windturbines (Omzoom).

Voor de Omzoom (Zaanstad) is aanhechting van het gebied aan de omgeving (o.a. Stelling van Amsterdam) wenselijk. Mogelijk kan dit via het op elkaar aansluiten van fiets- en wandelroutes.

De genoemde ecologische verbinding en het versterken van de landschaps- en cultuurhistorische waarden van de Stelling van Amsterdam staan tevens centraal in het voor het gebied relevante beleid van de gemeente **Heemskerk**.

Uitsnede van een deel van de vragen en uitslagen uit Swipocratie

Bijlage 4: Swipocratie

Raadpleging belangstellenden door middel van website/app

Er is online en offline breed reclame gemaakt om zo veel mogelijk betrokkenen en geïnteresseerden te attenderen op het bestaan van het digitale vragenportaal “Swipocratie”. Dit is gebeurd zowel via sociale media als via de traditionele gedrukte media. De app kon gedurende een maand (24 juni – 24 juli 2020) ingevuld worden. De respons was goed, 951 deelnemers. Daarbij zijn tevens circa 250 individuele vragen en opmerkingen bovenop het “swipen” ingevuld. 152 van de respondenten heeft aangegeven betrokken te willen worden bij een afsluitend evenement eind 2020 (online sessie).

De app ging in op 3 type vragen: wat doe je graag in het gebied?, wat vind je de grootste kwaliteiten?, wat mis je / zou je willen toevoegen? De uitkomsten staan in de kolommen hiernaast. Een samenvattend beeld (infographic) is in hoofdstuk 2 van de visie weergegeven.

Van de circa 250 individuele reacties waren er ongeveer 150 vragen en opmerkingen over ontwikkeling van het recreatiegebied en 100 over beheer.

De vragen over **ontwikkeling** zijn terug te voeren op 9 hoofdonderwerpen, welke allemaal terugkomen in de visie:

1. natuur, landschap en rust
2. zwemgelegenheden
3. routes wandelen, fietsen ruiters
4. eten, drinken, overnachten
5. recreatie Akersloot
6. watersport, aanmeer- en opstaplocaties
7. belevenissen en activiteiten
8. energie opwekken
9. promotie

Het merendeel van de reacties over **beheer en handhaving** hebben of krijgen een plek in de beheerplannen van het recreatieschap, zoals:

- Afval: uitgangspunt is een loopafstand tot een afvalcontainer van minder dan 50 meter; zoveel mogelijk containers worden op hetzelfde moment geleegd vanuit kostenefficiëntie.
- Sanitaire voorzieningen: bij gebiedsontwikkelingen streven we ernaar toiletvoorziening te integreren in nieuw te bouwen cafetaria's en restaurantgebouwen.
- Waterplanten: het plan is een gedeelte van het meer te verdiepen, waardoor het zonlicht niet meer tot de bodem reikt.
- Blauwalgen overlast: ook hiervoor komen ingrepen: verdieping, rondpompen en filteren zoals in het Zwaansmeer.
- Afmeerplekken: hiervoor zijn veel voorzieningen aanwezig. In het gebied kunnen eventueel op een aantal plekken extra moorings (aanlegboeien en -palen) komen. Daarnaast wordt gekeken voor wenselijkheid van een aantal steigers specifiek voor kano's en kleine boten..

